

RAPORT TEMATIC

Analiza mecanismului și procedurilor de executare a pensiei de întreținere a copiilor

AUTOR:

Oxana NOVICOV, Consultant național

COORDONATOR:

Vasile COROI, Avocatul Poporului pentru drepturile copilului

A CONTRIBUIT:

Vitalina URSU, consultantă principală, Direcția drepturile copilului, OAP

Acest raport a fost realizat cu sprijinul UNICEF în cadrul parteneriatului cu Oficiul Avocatului Poporului (Avocatul Poporului pentru Drepturile Copilului).

Conținutul acestui raport reprezintă doar punctul de vedere al autorilor și este responsabilitatea sa exclusivă.

CUPRINS:

ABREVIERI	4
SUMAR EXECUTIV.....	5
1.CONSIDERENTE INTRODUCIVE	6
1.1. ARGUMENT	6
1.2 SCOPUL ȘI OBIECTIVELE RAPORTULUI	8
1.3. METODOLOGIA CERCETĂRII.....	8
2. ANALIZA CONTEXTULUI SOCIAL-ECONOMIC ȘI JURIDIC DE IMPACT ASUPRA PROBLEMATICII ÎNCASĂRII PENSIEI DE ÎNTREȚINERE	10
3. ANALIZA CADRULUI LEGAL NAȚIONAL ȘI A REGLEMENTĂRILOR INTERNAȚIONALE ȘI/SAU A BUNELOR PRACTICI STRĂINE ÎN MATERIE DE EXECUTARE Silită A PENSIEI DE ÎNTREȚINERE A COPILULUI.....	18
4.CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	36
4.1 CONCLUZII.....	36
4.2 RECOMANDĂRI.....	38

ABREVIERI

MJ – Ministerul Justiției

MMPS – Ministerul Muncii și Protecției Sociale

CC – Curtea Constituțională

UNEJ – Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești din Republica Moldova

CE – Codul de Executare

CPC - Codul de Procedură Civilă

CNAM – Compania Națională de Asigurări în Medicină

CNAS – Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova

BNS – Biroul Național de Statistică

CtEDO – Curtea Europeană a Drepturilor Omului

SUMAR EXECUTIV

În conformitate cu prevederile art. 1 alin. (2) al Legii cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul), nr. 52 din 03.04.2014, Avocatul Poporului contribuie la apărarea drepturilor și libertăților omului prin prevenirea încălcării acestora, prin monitorizarea și raportarea modului de respectare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la nivel național, prin perfecționarea legislației ce ține de domeniul drepturilor și libertăților omului, prin colaborarea internațională în acest domeniu, prin promovarea drepturilor și libertăților omului și a mecanismelor de apărare a acestora, prin aplicarea procedurilor reglementate de prezenta lege.

Art. 17 alin. (1) al Legii nr. 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) prevede, Avocatul Poporului pentru drepturile copilului asigură implementarea, la nivel național, de către persoanele cu funcții de răspundere de toate nivelurile, a prevederilor Convenției ONU cu privire la drepturile copilului și ale altor tratate internaționale din domeniu la care Republica Moldova este parte.

Conform Planului de acțiuni al Oficiului Avocatului Poporului pentru anul 2024 și a Programului de Parteneriat încheiat între Oficiul Avocatului Poporului și UNICEF pentru anul 2023-2024, Avocatul Poporului pentru drepturile copilului, beneficiind de expertiza Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești, a elaborat Raportul tematic: „Analiza mecanismului și procedurilor de executare a pensiei de întreținere a copiilor”.

În cadrul exercițiului de cercetare și analiză realizat în vederea elaborării raportului tematic, s-a propus examinarea standardelor internaționale și naționale de referință pentru acest domeniu, identificarea practicilor existente, a problemelor și deficiențelor specifice acestui tip de executări silită, precum și conturarea pașilor necesari - de ordin legal și operațional - pentru îmbunătățirea sistemului de garanții legale oferite copiilor beneficiari de pensii de întreținere. Aceste acțiuni au fost canalizate spre realizarea scopului studiului – de asigurare a unei proceduri de executare echitabile, eficiente și proporționale, care să fie în concordanță cu interesul superior al copilului și cu exigențele unui proces echitabil.

În acest context, s-a pus în valoare rolul fiecărui participant la procedura de executare a pensiei de întreținere, în special în situația unei executări silită. În mod deosebit, s-a urmărit identificarea existenței sau absenței unor mecanisme suficiente pentru a proteja efectiv drepturile fundamentale ale creditorului și debitorului, astfel încât aceste drepturi să nu fie încălcate și procesul de executare să fie realizat cu succes.

Urmare a analizei efectuate, s-au constatat anumite deficiențe în procesul de inițiere și desfășurare a executării silită a pensiei de întreținere. Printre problemele semnalate, inclusiv de respondenții chestionați online și intervievați, s-a evidențiat informarea insuficientă sau lipsa informării din partea executorilor judecătorești cu privire la măsurile întreprinse, actele procesuale întocmite, perspectivele cazului etc.

Totodată, s-a constatat lipsa unei interpretări unitare a dispozițiilor legale și existența unor practici defectuoase de aplicare, carențe în comunicarea dintre creditor-debitor, creditor-executor judecătorec, durata excesivă a procedurilor și recuzita limitată a metodelor de a determina debitorul la plata pensiei de întreținere.

A fost analizată eficiența metodelor de executare silită disponibile și suficiența cuantumului dispus spre încasarea pensiilor de întreținere.

Lacunele de reglementare și cele de aplicare practică identificate, care împiedică respectarea drepturilor creditorului și debitorului și creează dificultăți în executarea pensiei de întreținere, pot fi remediate prin implementarea graduală a recomandărilor propuse în raport. Aceste recomandări sunt adresate tuturor actorilor implicați direct sau indirect în procesul de executare și au ca scop consolidarea eficienței serviciilor și îmbunătățirea sistemului de executare a pensiilor de întreținere din Republica Moldova, asigurând o mai mare transparență și protecție a drepturilor copilului.

1. CONSIDERENTE INTRODUCATIVE

1.1. ARGUMENT

În Republica Moldova, mecanismele și procedurile de încasare a pensiei de întreținere a copiilor sunt reglementate de Constituție, Codul familiei, Legea privind drepturile copilului, de legislația civilă conexasă și – în cazul când plata benevolă eșuează – de normele Codului de executare al Republicii Moldova.

Încasarea pensiei de întreținere este un mecanism compensatoriu, reglementat de legislație, care este menit să stabilească și impună participarea ambilor părinți la creșterea, educarea și asigurarea materială a copilului. Astfel, pensia de întreținere nu este neapărat atributul divorțurilor (or, aceasta poate fi dispusă spre încasare și în cadrul căsătoriei părinților), la fel cum nu este atributul unei căsătorii (or, pensia de întreținere va fi încasată și în privința unui copil născut în afara căsătoriei părinților săi).

Legislația ultimilor ani oferă o paletă tot mai variată de modalități oferite părinților de a conveni amiabil asupra modului de plată și cuantumului pensiei de întreținere. Această tendință este salutabilă, or, asumarea obligațiilor este un indiciu de maturitate, dar și oferă o speranță mai mare pentru regularitatea și corectitudinea plăților.

Pe de altă parte, lărgind posibilitățile de stabilire benevolă de către părți a modalităților de plată a pensiei de întreținere pentru copii, legiuitorul urmează să asigure - simetric - și posibilitățile recuperării silite a angajamentelor financiare de întreținere a copiilor, agreate prin mecanismele benevole de părinți.

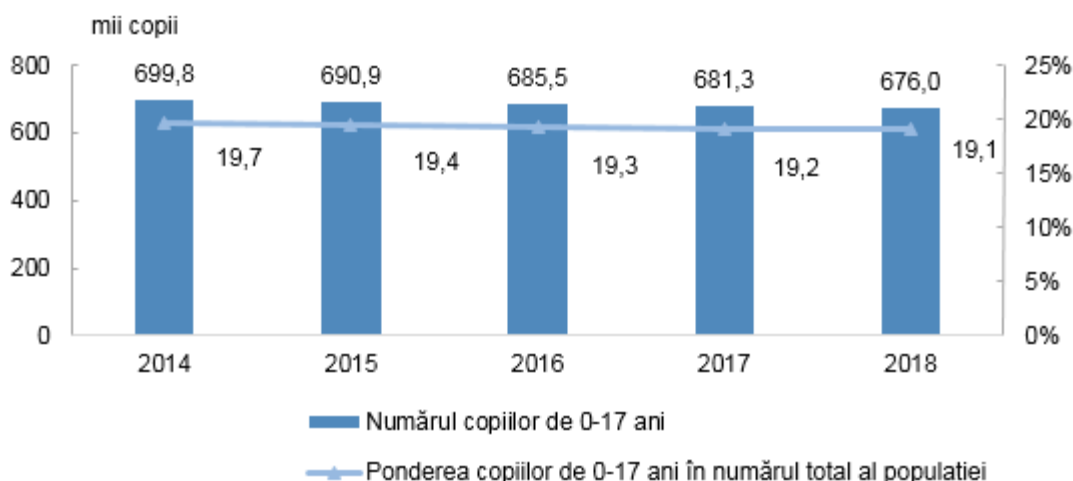
Datele statistice indică faptul că un procent semnificativ dintre părinți nu respectă obligațiile financiare pentru întreținerea copiilor, ceea ce duce la un număr crescut de cazuri de executare silită a pensiei de întreținere.

Potrivit datelor oficiale ale Biroului de statistică, la 1 ianuarie 2018, numărul copiilor în Republica Moldova¹ a constituit 676,0 mii copii sau fiecare a cincea persoană este în vârstă de până la 18 ani.¹

Infograficul din figura 1 de mai jos prezintă evoluția numărului de copii din republică în perioada 2014-2018.

Figura 1. *Numărul copiilor în Republica Moldova la 1 ianuarie, 2014-2018*

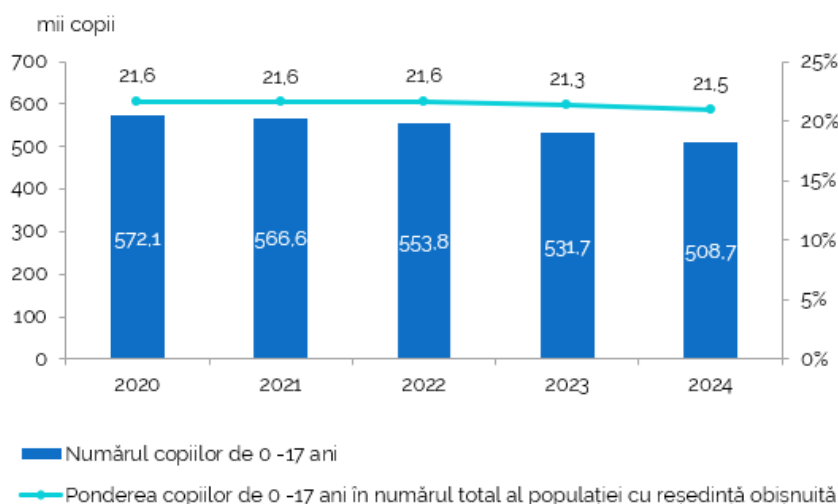
¹ https://statistica.gov.md/ro/situatia-copiilor-in-republica-moldova-in-anul-2017-9578_3042.html

Totodată, potrivit datelor colectate de UNEJ în anul 2017, numărul dosarelor de executare de încasare a pensiei de întreținere în beneficiul copiilor aflate în lucru în anul 2016 constituia 43,2 mii. Circa 40% dintre acestea vizau încasarea pensiei de întreținere pentru 2 sau mai mulți copii (în mediu – 3). Raportând acești indicatori la numărul total al copiilor, putem deduce, cu aproximație, că fiecare al 8-al 9-lea dintre copii din Republica Moldova era beneficiar al pensiei de întreținere executate în mod silit.

Având în vedere că potrivit surselor oficiale, la 1 ianuarie 2024, numărul copiilor de 0-17 ani în Republica Moldova a constituit 508,7 mii, sau 21,0% din numărul total al populației cu reședință obișnuită² (figura 2), putem estima, pornind de la statisticile furnizate de UNEJ, că numărul de copii-beneficiari ai documentelor executorii privind încasarea pensiilor de întreținere constituie peste 50 mii, ceea ce înseamnă că fiecare al 10 copil din republică este vizat în proceduri de executare silită de încasare a pensiei de întreținere.

Figura 2. Numărul și ponderea copiilor în total populație cu reședință obișnuită la 1 ianuarie 2020-2024

Aceste cifre indică, dincolo de orice echivoc, impactul problematicii încasărilor pensiei pentru întreținerea copiilor în peisajul socio-juridic național.

² https://statistica.gov.md/ro/situatia-copiilor-in-republica-moldova-in-anul-2023-9578_61275.html

1.2 SCOPUL ȘI OBIECTIVELE RAPORTULUI

Scopul inițial: Evaluarea eficienței (sub aspect de timp și rezultat) mecanismelor și procedurilor de executare silită a pensiei de întreținere a copiilor, prin identificarea mecanismelor legale deficitare, a impedimentelor și lacunelor legislative sau aplicative, precum și a practicilor de lucru, în procedura de executare silită/în activitatea executorilor judecătorești/instanțelor de judecată, care împiedică realizarea executării acestei categorii de documente executorii în conformitate cu standardele internaționale aplicabile.

Scopul final: Perfecționarea cadrului legal și instituțional, precum și a practicilor existente, pentru a le spori eficiența, a scădea durata și a le alinia la standardele internaționale relevante, asigurând o abordare echitabilă din perspectiva drepturilor și garanțiilor părților implicate în procedura de executare a pensiei de întreținere, cât și îmbunătățirea interacțiunii și comunicării între executorii judecătorești și părinții implicați în procesul de executare, responsabilizarea acestora și asigurarea respectării drepturilor și garanțiilor copiilor în cadrul procedurii de executare a pensiei de întreținere.

Obiectivele urmărite:

- Identificarea problemelor sistemice cu care se confruntă părțile implicate în procesul de executare silită a pensiei de întreținere, prin care este pusă în pericol protecția eficientă a drepturilor și intereselor copilului. Problemele identificate pot include:

- Lacune legislative și regulatorii;
- Practici negative și defectuoase aplicate.

- Formularea de recomandări pragmatice, pe termen scurt, mediu și lung, pentru autoritățile publice responsabile de executarea silită a pensiei de întreținere, atât în ceea ce privește perfecționarea cadrului legal și regulator, cât și în aplicarea operațională a dispozițiilor legale. Acestea pot include:

- Strategii fiabile pentru îmbunătățirea cadrului normativ și a mecanismelor legale de executare a pensiei de întreținere, astfel încât procedura de inițiere, desfășurare și finalizare a executării silite să nu fie afectată de impedimente;
- Acțiuni necesare pentru eliminarea practicilor negative și minimizarea riscurilor în procesul de executare a pensiei de întreținere.

1.3. METODOLOGIA CERCETĂRII

Acest capitol descrie metodologia utilizată în elaborarea raportului, designul cercetării și analiza fiind centrate pe identificarea sistemului de protecție a drepturilor și intereselor copilului în procedura de executare silită a pensiei de întreținere, evaluând practicile existente (fie ele bune sau defectuoase), cu scopul de a îmbunătăți și eficientiza mecanismele procesului de executare silită din Republica Moldova.

Studiul a fost realizat prin utilizarea unei game variate de instrumente de cercetare, atât calitative, cât și cantitative, pentru a colecta date relevante, printre care:

- Analiza standardelor internaționale privind drepturile copilului și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO), a Curții Constituționale a Republicii Moldova, precum și studii și practici relevante din alte state;

- Analiza legislației naționale aplicabile în materie de pensie de întreținere, împreună cu cadrul normativ conex;
- Analiza practicilor de lucru ale altor state în materia recuperării pensiei de întreținere;
- Elaborarea de chestionare pentru evaluarea experiențelor și opiniilor a două categorii distincte de participanți: creditorii și executorii judecătorești;
- Diseminarea chestionarelor și informarea persoanelor potențial interesate despre acestea;
- Aplicarea online a chestionarelor;
- Analiza datelor obținute în urma chestionării, stabilirea conexiunilor între răspunsuri și sintetizarea concluziilor din acestea;
- Structurarea raportului.

Având în vedere constrângerile temporale și de resurse, s-a reușit implicarea în completarea chestionarelor a 43 de respondenți - executorii judecătorești și a 10 respondenți - creditorii ai pensiilor de întreținere. De asemenea, au avut loc două sesiuni de discuții/interviuri, desfășurate fizic, cu executorii judecătorești.

Constatările obținute în urma acestei cercetări și analize au reprezentat un punct de referință pentru elucidarea deficiențelor existente și pentru formularea de concluzii, propuneri și recomandări în vederea implementării standardelor relevante în procedurile de executare silită a pensiei de întreținere. Recomandările formulate au avut în vedere particularitățile problemelor abordate, potențialele intervenții legislative sau administrative necesare și vulnerabilitățile categoriilor de participanți în această procedură.

2. ANALIZA CONTEXTULUI SOCIAL-ECONOMIC ȘI JURIDIC DE IMPACT ASUPRA PROBLEMATICII ÎNCASĂRII PENSIEI DE ÎNTREȚINERE

Plata pensiei de întreținere este un mecanism esențial pentru asigurarea interesului superior al copilului, garantându-i acestuia resursele necesare pentru o dezvoltare armonioasă. Prin intermediul acestor sume, copilul beneficiază de acces la educație, hrană, îmbrăcăminte și servicii medicale, elemente fundamentale pentru bunăstarea sa fizică și emoțională. Pensia de întreținere reprezintă, totodată, o formă de implicare financiară a părintelui care nu locuiește cu copilul, asigurând continuitatea obligațiilor parentale, indiferent de relația dintre părinți. Aceasta contribuie la crearea unui mediu stabil, care favorizează creșterea și dezvoltarea copilului în condiții adecvate. De asemenea, prin respectarea obligației legale de plată, se promovează echitatea între părinți și se previne apariția unor dezechilibre economice care ar putea afecta copilul. Astfel, pensia de întreținere devine un instrument de protecție a drepturilor copilului și de garantare a interesului său superior. Obligația de întreținere reflectă responsabilitatea părinților de a contribui, proporțional cu veniturile lor, la bunăstarea copilului, indiferent de statutul lor marital.

În acest context, interesul superior al copilului se traduce prin prioritatea acordată nevoilor sale, depășind orice alte considerente personale sau financiare ale părinților.

Legislația națională nu doar prevede, ci și impune părinților obligația de a asigura întreținerea copiilor minori și a celor majori incapabili de muncă. Or, dezideratele afirmate în art. 48-50 ale Constituției sunt transpuse în varii acte normative, prin norme care au menirea să asigure realizarea acestora pentru a susține dezvoltarea copiilor.

Situațiile în care părinții trăiesc separat de copii, adesea după divorț, amplifică importanța acestei obligații.

Deși legislația națională cuprinde norme care transpun standardele internaționale, totuși partea practică a realizării obligației de întreținere prezintă încă numeroase deficiențe. Contextul socio-economic în care se află majoritatea părinților obligați la plata pensiei de întreținere și cadrul normativ existent afectează negativ plata pensiei de întreținere.

Referindu-ne la contextul socio-economic, vom reține o serie de factori/tendențe, care, în opinia noastră, sunt susceptibili/e de a amplifica problema (ne)achitării pensiilor de întreținere a copiilor:

- **fenomenul migrației** – acesta amplifică problema, distanțând debitorii de copii și complicând astfel colectarea pensiei de întreținere. Efectele nefaste ale migrației se resimt atât pe plan psiho-emoțional - destrămând sau subțiind legăturile copil-părinte, cât și în sens juridic - or, urmărirea veniturilor și bunurilor unui debitor care se află peste hotare devine mult mai complicată. E o constatare axiomatică că un părinte aflat în contact cu copilul acceptă mai ușor să își execute obligațiile parentale, inclusiv cele de întreținere. Datele statisticilor oficiale arată

că s-a înregistrat în ultimii ani o tendință generală de creștere a numărului copiilor separați de părinți: astfel, numărul acestora constituia 12 749 – în 2017, 19 768 – în 2018 și 15 403 – în 2019, potrivit aceluiași raportări anuale. La 31.12.23 numărul copiilor separați de părinți, luați în evidență a constituit 33 830³ – deci o cifră cu peste 110% mai mare decât 4 ani în urmă.

Cauza principală a separării a fost plecarea singurului părinte sau a ambilor părinți în străinătate: 88% din cazurile noi în 2017, 92% – în 2018 și 90% – în 2019. Către sfârșitul anului 2023, 29 465 de copii erau separați de părinți din motiv că ambii părinți/unicul părinte al acestora se află temporar în altă localitate din țară sau de peste hotare. Această cifră constituie peste 87% din totalul copiilor separați de părinți. Grupurile de vârstă cele mai afectate de acest fenomen au fost copii cu vârsta cuprinsă între 7-15 ani, urmat de cei de 3-6 ani.

- fenomenul migrației populației a avut ca efect și **creșterea ratei divorțurilor**, ceea ce, în consecință, a dus la creșterea numărului de acte în temeiul cărora se încasează pensia de întreținere. Până în prezent, majoritatea divorțurilor sunt realizate pe cale judiciară⁴, chiar dacă, începând cu anul 2019, legislația prevede posibilitatea desfacerii căsătoriei prin notar, la întrunirea anumitor condiții.⁵ Acest fapt, în sine, poate constitui o premisă pentru ipoteza că în majoritatea cazurilor pentru încasarea pensiei de întreținere este nevoie de intervenția instanței de judecată, și - ca și o ulterioară concluzie - că în majoritatea cazurilor, pensia de întreținere stabilită de către instanța de judecată, prin act judecătoresc, nu se execută benevol, ci prin implicarea executorului judecătoresc.

Astfel, în urma plasării, în contextul elaborării prezentului studiu, a unui chestionar pe pagina web a UNEJ și pe pagina de Facebook a UNEJ, nici unul dintre respondenții-beneficiari ai pensiei de întreținere nu a indicat că ar primi sumele pentru întreținerea copilului direct de la debitor, fără a apela la serviciile executorului judecătoresc.⁶ Acest aspect denotă câteva concluzii privind percepțiile și conștiința socială a părinților plătitori de pensii de întreținere: (1) **nu există în societate o cultură suficientă pentru a separa aspectele conflictului/deziluziilor între părinții copilului de obligațiile existente față de copil și (2) nu există premise sociale suficiente pentru o asumare benevolă și conștientă a obligațiilor parentale.**

- Conex cu aspectul indicat mai sus, este și nivelul scăzut de responsabilitate, conștientizare și asumare a obligațiilor al părinților separați de copii. Afirmăm acest lucru punând în comparație următorii indicatori – către 31.12.23, în Republica Moldova se află în gestiunea executorilor judecătorești peste 28 mii de dosare de executare silită, în timp ce în Republica Cehă către 31.12.23 se aflau în executare silită 4750 dosare de executare de încasare a pensiei

³<https://social.gov.md/wp-content/uploads/2024/05/Raport-statistic-anual-nr.-103-%E2%80%93-Copii-aflati-in-situatie-de-risc-si-copii-separati-de-parinti-in-anul-2023.pdf>

⁴ Datele statistice, citate pe <https://www.justitietransparenta.md/divortul-la-notar-mai-simplu-insa-mai-putin-solicitat-api/>, arată că în 2020, în judecată au fost desfăcute 3.928 de căsătorii, iar la notar – doar 321.

⁵ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=143673&lang=ro#

⁶ <https://unej.md/en/news/in-aten-ia-creditorilor-pe-proceduri-de-executare-de-ncasare-a-pensiei-de-ntre-inere24-09-26>

de întreținere⁷. Raportând aceste cifre la populația ambelor țări (2,4 milioane în Republica Moldova și circa 11 milioane în Republica Cehă), devine evident cât de lamentabilă este situația asumării benevole a obligațiilor de întreținere în Republica Moldova.

- din aspectul enunțat supra, rezultă **situații de solidarizare cu debitorul pensiei de întreținere în activități de eludare a plăților**, manifestate prin diminuarea de către angajator, la rugămintea debitorului, a plăților salariale declarate și trecerea parțială a plăților pe alte persoane sau pe modalitatea de plată ”în plic”; acceptarea achitării salariului în numerar, pentru a evita achitarea acestuia în cardul bancar al debitorului, din motiv că este notat sechestrul executorului judecătoresc la instituțiile bancare etc.

- comunicarea defectuoasă a părinților, inclusiv folosirea pensiei de întreținere ca mijloc de a condiționa accesul la comunicarea cu copilul.

- existența a numeroase situații în care **veniturile sau proprietățile sunt tănuite sau diminuate de părinții obligați la plata pensiei de întreținere**. Acest aspect este amplificat de dificultățile în detectarea veniturilor și/sau a proprietăților reale ale debitorilor, la etapa executării silite.

- îndoielile debitorilor privind folosirea mijloacelor bănești achitate ca și pensie de întreținere conform destinației – or, pornind de la rezultatele studiului sociologic amplu realizat în lucrarea ”Asigurarea cu pensie de întreținere a copiilor cu părinți divorțați”, acesta este unul dintre motivele frecvent invocate de debitori pentru nu a plăti pensia de întreținere⁸. Acest studiu, realizat în 2016-2017 de Centrul de Cercetări Demografice, a cercetat în profunzime această problemă, oferind detalii și liste a aspectelor sociologice de impact asupra încasării pensiei de întreținere mult mai ample.

Dincolo de factorii ce afectează eficiența încasării pensiei de întreținere, aspectele economice diminuează valoarea sumelor care reușesc a fi încasate.

Astfel, în ultimii 5 ani, mărimea minimului de existență pentru copii a crescut cu 46,5%. Spre exemplu, valoarea minimului de existență, în anul 2023, a constituit în total pentru copii – 2822,1 lei, inclusiv 1110,1 lei pentru copiii de până la 1 an, 2403,1 lei pentru copii în vârstă de 1-6 ani și 3165,1 lei pentru cei cu vârsta de 7-17 ani.⁹ Astfel, suma de 2822 lei este media sumei ce acoperă minimul de existență, însă cea mai mare parte dintre beneficiarii pensiei de întreținere ar necesita un minim de 3165 lei pentru acoperirea necesităților vitale ale unui copil.

Totodată, creditorii-respondenți la chestionarul elaborat în cadrul lucrului la prezentul studiu au fost solicitați să indice suma medie a cheltuielilor lunare pentru întreținerea copilului. Astfel, la respectiva întrebare, 70% dintre respondenți au indicat că această sumă constituie peste 5 mii lei, iar 30 % au indicat sume cuprinse între 3000 și 5000 lei. Corelând acești indicatori cu suma medie a pensiei de întreținere încasată de acești creditori, constatăm

⁷ Pavel Klima ”Suspendarea permisului de conducere ca una din metodele de recuperare a pensiei de întreținere datorate în cadrul procedurii de executare silită – 11 ani de practică de aplicare”, în lucrările conferinței internaționale ”Provocări actuale ale procesului civil și ale executării silite”, Editura Universul Juridic, Târgu Mureș, 2024, pag. 197.

⁸ I. Chistruga, R. Talmaci, „Asigurarea cu pensie de întreținere a copiilor cu părinți divorțați”, Tipog. Foxtrot, Chișinău, 2017,p. 100, 174

⁹ https://statistica.gov.md/ro/situatia-copiilor-in-republica-moldova-in-anul-2023-9578_61275.html

că discrepanța între necesitățile copilului și suportul oferit prin plata pensiei de întreținere devine și mai mare.

Astfel, analiza datelor furnizate de creditorii-respondenți la chestionarele elaborate în cadrul prezentului studiu arată că cuantumul mediu al pensiei de întreținere efectiv încasate pe parcursul ultimului an constituie între 100 și 500 lei /lunar (20% de respondenți), între 500 și 1000 lei /lunar (10% de respondenți), între 1000 și 1500 lei/lunar (30% de respondenți) și între 1500 și 2500 de lei/lunar (20% de respondenți). Din numărul total de respondenți, doar 20% au indicat că au primit, pe parcursul ultimului an, în mediu lunar mai mult de 2500 lei cu titlu de pensie de întreținere. Așadar, majoritatea covârșitoare a copiilor primesc cu titlu de pensie de întreținere sume mult sub minimul de existență. Astfel, doar 20% din respondenți au indicat că ar beneficia de o sumă medie care se apropie de cea stabilită drept minim de existență pentru un copil.

Pentru comparație, vom indica mai jos informații și cifre pe aceleași dimensiuni în alte țări. Bineînțeles, cuantumul pensiei de întreținere pentru un copil variază considerabil de la țară la țară, fiind influențat de nivelul de trai, politicile sociale și reglementările naționale. Iată câteva exemple orientative¹⁰:

Statele Unite ale Americii – valoarea medie a pensiei de întreținere este de aproximativ 430 USD pe lună, conform unui raport al Biroului de Statistică al SUA. Totuși, suma poate varia semnificativ în funcție de veniturile părinților, costurile de trai din statul respectiv și alte cheltuieli speciale ale copilului.

Canada – sistemul de calcul este bazat pe veniturile ambilor părinți și pe numărul de copii. În medie, pensia de întreținere se situează între 300 și 500 CAD pe lună pentru un copil, dar poate fi mai mare în cazul veniturilor ridicate.

Marea Britanie – pensia de întreținere este calculată procentual în funcție de venitul net al părintelui plătitor. Pentru un singur copil, pensia este de aproximativ 12% din venitul său net, ajungând la o medie lunară de aproximativ 300–400 GBP, dar suma variază mult în funcție de circumstanțe.

Germania – cuantumul pensiei de întreținere este stabilit conform tabelor Düsseldorf, unde suma pentru un copil variază în funcție de vârsta acestuia și veniturile părintelui plătitor. De exemplu, pentru un copil de 6–11 ani, suma medie este între 400 și 500 EUR pe lună.

Franța – Pensia de întreținere pentru un copil este calculată pe baza veniturilor părintelui, situației familiale și costurilor locale de trai, suma medie fiind între 170 și 200 EUR pe lună pentru un copil, dar poate varia în funcție de regiune și circumstanțele specifice ale familiei.¹¹

Aceste cifre reprezintă sume medii și pot varia substanțial în funcție de legislația fiecărei țări, veniturile părinților și nevoile specifice ale copilului.

Situația copiilor beneficiari de pensie de întreținere se conturează și mai sumbru, dacă corelăm indicatorii de mai sus referitori la cuantumul pensiei de întreținere primite lunar cu rezultatele chestionării creditorilor, obținute la întrebarea nr. 9 din chestionarul elaborat (anexa 1), care indică că restanța la plata pensiei de întreținere constituie o perioadă mai mare

¹⁰ <https://www.custodyxchange.com/topics/research/child-support-2019.php>

¹¹ <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/8e6a2190a07b9eb8b1afee03fe93238f-0350072023/original/Knowledge-to-Action-Note-Child-Support-Policy-Around-the-World.pdf>

de 24 de luni în cazul a 30% din creditorii - respondenți, iar 22,2% din creditorii – respondenți au indicat că primesc pensia de întreținere mai rar de o dată pe an.

Analiza chestionarelor elaborate în cadrul prezentului studiu și prezentate spre completare executorilor judecătorești indică că, potrivit executorilor judecătorești, în 39,5% din totalul dosarelor de încasare a pensiei de întreținere sunt înregistrate restanțe care depășesc 18-24 de luni. Mai mult, răspunsurile oferite de executorii judecătorești denotă că doar în 4,7% din totalul dosarelor de încasare a pensiei de întreținere gestionate de ei, plățile se fac regulat.

Din analiza răspunsurilor oferite de executorii judecătorești la întrebarea „În experiența dvs., care a fost cea mai de durată restanță la plata pensiei de întreținere?”, 17,9% din respondenți au indicat durata de 10 ani de restanță la plata pensiei de întreținere, iar câte 10,3% din respondenți au indicat durata de 16 și 18 ani, corespunzător.

Acești indicatori de-a dreptul alarmanți confirmă situația constatată de autorii studiului „Asigurarea cu pensie de întreținere a copiilor cu părinți divorțați”, care indică următoarele: *„Situația dată este demonstrată și de indicatorii statistici referitori la documentele executorii privind încasarea pensiei de întreținere aflate în gestiunea executorilor judecătorești în perioada anilor 2013-2016. În urma generalizării practicii de executare vizavi de documentele executorii privind încasarea pensiei de întreținere, s-a stabilit că în perioada anului 2013 în gestiunea executorilor judecătorești s-au aflat circa 31,8 mii documente executorii, dintre care 2,2 mii au fost încheiate până la finele anului, iar 27,1 mii au rămas în restanță. În anul 2014, executorii judecătorești au instrumentat circa 32,6 mii dosare de executare privind încasarea pensiei de întreținere, dintre care 1,8 mii au fost încetate în aceeași perioadă, 28,2 mii fiind rămase în restanță. În perioada anului 2015, în gestiunea executorilor judecătorești se aflau 34,6 mii dosare de executare privind încasarea pensiei de întreținere, fiind înregistrată o creștere față de perioada analogică a anului 2014, când acest indicator constituia 32,6 mii. Din totalul documentelor executorii privind încasarea pensiei de întreținere aflate în gestiune în anul 2015, circa 2,2 mii dosare de executare au fost încetate, indicatorul restanței constituind cifra de 30 mii. La începutul anului 2016, în gestiunea executorilor judecătorești se aflau 34,2 mii documente executorii privind încasarea pensiei de întreținere, stabilindu-se că din totalul documentelor executorii aflate în gestiune doar în contextul a circa 5,3 mii dosare de executare au loc plăți regulate de către debitori, circa 7 mii de debitorii dosarelor de executare privind încasarea pensiei de întreținere își exercită obligația de plată neregulat și cu întârzieri, iar circa 8 mii debitori, în pofida măsurilor întreprinse, nu își exercită obligația de plată a pensiei de întreținere.”*¹²

Din constatările de mai sus, deducem că, la situația anului 2016, doar 15,6% din debitorii plății pensiei de întreținere achitau regulat sumele convenite pentru întreținerea copiilor, iar peste 27% din debitori evitau plata pensiei de întreținere, în pofida măsurilor de executare silită aplicate.

Același studiu indică că, în conformitate cu rezultatele analizei cantitative, pensia de întreținere se executa pentru perioada efectuării acestuia în 41,7% din situații.¹³ Este necesar de menționat că executarea pe aceste cazuri nu înseamnă încasare regulată, la zi, ci doar faptul

¹² I. Chistruga-Sinchevici, R. Talmaci ”Asigurarea cu pensie de întreținere a copiilor cu părinți divorțați”, Chișinău, 2017, p. 78

¹³ I. Chistruga-Sinchevici, R. Talmaci ”Asigurarea cu pensie de întreținere a copiilor cu părinți divorțați”, Chișinău, 2017, p. 81

că, după luni/ani de restanțe înregistrate, se reușește totuși încasarea sumelor datorate.

Către 31.12.23, în gestiunea executorilor judecătorești se aflau circa 28 mii documente executorii de încasare a pensiei de întreținere, dintre care circa 2 mii sunt dosare noi, înregistrate pe parcursul anului.¹⁴

Indicii cantitativi de mai sus ne duc la concluzia că cel puțin 30 mii de copii nu beneficiază regulat de pensia de întreținere¹⁵

Totuși, în pofida acestor statistici descurajatoare, 50% din respondenții-creditori au indicat că nivelul material/financiar/ de trai al părintelui obligat la plata pensiei de întreținere este substanțial (30%) sau puțin (20%) mai bun, decât al părintelui care locuiește cu copilul (a se vedea Anexa 1).

Astfel, concluziile rezultate din chestionarele elaborate și oferite spre completare atât creditorilor, cât și executorilor judecătorești, corelate cu cele ale studiului amplu efectuat acum 8 ani și cu datele din statisticile oficiale sunt următoarele:

- Cuantumul mediu al încasărilor lunare a pensiei de întreținere este sub minimul de existență stabilit pentru un copil în 80% de cazuri (iar în 20% de cazuri suma medie lunară încasată nu constituie decât circa 1/5 din minimul de existență (!!!).

- încasarea pensiei de întreținere se face regulat doar în 4,7% din toate cazurile aflate în procedura de executare silită, iar în 39,5% din totalul dosarelor de încasare a pensiei de întreținere sunt înregistrate restanțe care depășesc 18-24 de luni. Această situație – rezultată din analiza chestionarelor din 2024 – indică că starea lucrurilor a degradat substanțial față de indicatorii anului 2016, când rata debitorilor ce achitau regulat pensia de întreținere constituia 15,6%.

- 22.2% din respondenții-creditori au indicat că primesc pensia de întreținere a copilului mai rar de o dată pe an.

Din punct de vedere economic, insuficiența sau neachitarea pensiei de întreținere reduce semnificativ nivelul de trai al copiilor, îngreunând accesul la resurse esențiale, cum ar fi educația și sănătatea. În Republica Moldova, aproximativ 25% dintre familiile monoparentale se confruntă cu dificultăți economice accentuate din cauza neachitării pensiei, ceea ce agravează sărăcia și inegalitățile sociale. Statistica privind impactul neachitării pensiei de întreținere asupra copiilor, mai ales în Moldova, este destul de limitată în surse accesibile publicului. Totuși, informațiile prezentate se bazează pe studii generale și analize comparative din mai multe domenii (social, economic, psihologic), adesea abordate în rapoarte ale organizațiilor internaționale și agențiilor naționale pentru protecția copilului.

Așadar, situația pe dimensiunea economică este una alarmantă și indică cert și imperios necesitatea de intervenții pentru a îmbunătăți nivelul de asigurare a nevoilor copiilor beneficiari de pensii de întreținere.

Cât privește dimensiunea socială a problemei asigurării copiilor cu pensii de întreținere, vom menționa că neachitarea pensiei de întreținere are consecințe profunde asupra copiilor, afectându-le dezvoltarea și bunăstarea. Social, acești copii pot fi marginalizați și stigmatizați, fapt ce le afectează relațiile și sentimentul de apartenență, încrederea în sine și sentimentul propriei valori.

¹⁴ Sursa – statisticile oferite de UNEJ, la solicitare

¹⁵ Cifra este aproximativă, având în vedere că potrivit unui document executoriu, post primi pensia de întreținere doi și mai mulți copii.

Lipsa sprijinului financiar îi poate expune la excluziune socială și la riscuri mai mari de abandon școlar și chiar poate predispune la criminalitate juvenilă. Or, potrivit datelor statistice oficiale¹⁶, din totalul copiilor aflați în situații de risc, circa 10% sunt copii la care cel puțin unul din părinți nu își exercită obligațiile parentale de îngrijire și întreținere.

În plus, din punct de vedere psihologic, acești copii dezvoltă frecvent sentimente de insecuritate, anxietate și neîncredere, ca rezultat al instabilității financiare și al absenței unui părinte responsabil.

În ultimii ani, studiile (ne referim aici preponderent la cele efectuate de cercetători străini – reflectate în *Journal of Marriage and Family*¹⁷ și *American Journal of Community Psychology*¹⁸) arată că copiii crescuți de un singur părinte au tendința de a dezvolta probleme de sănătate mentală, precum depresia sau anxietatea, acestea fiind direct corelate cu instabilitatea financiară și emoțională. Neachitarea pensiei poate conduce și la conflicte familiale intense, care lasă urme emoționale adânci asupra copiilor. În concluzie, este esențial ca măsurile de sprijin și asistență juridică să fie intensificate pentru a proteja drepturile copiilor și a reduce impactul negativ al acestui fenomen asupra viitorului lor.

Neachitarea pensiei de întreținere poate crea tensiuni și conflicte semnificative între părinți, impactând negativ atât relația dintre ei, cât și relația părinte-copil. În relația dintre părinți, neachitarea pensiei de întreținere adesea declanșează dispute juridice, resentimente și o comunicare disfuncțională. Lipsa susținerii financiare de la părintele neplătitor poate amplifica sentimentul de frustrare și neîncredere al părintelui care îngrijește copilul, afectând capacitatea acestuia de a menține o colaborare sănătoasă.

Analiza chestionarelor elaborate în cadrul prezentului studiu indică că, potrivit creditorilor-respondenți (100% femei), 50% din debitori nu comunică deloc cu copilul, 30% comunică doar cu ocazia sărbătorilor (Anul Nou, Paște etc) și doar 10% comunică frecvent și cu entuziasm cu copilul.

Acești indicatori conturează clar probabilitatea și întinderea consecințelor de ordin socio-psihologic asupra copiilor crescuți nu doar fără suportul financiar al unui părinte, ci și fără prezența acestuia în viața sa. Or, în relația părinte-copil, copiii resimt adesea consecințele emoționale ale conflictelor dintre părinți și pot percepe lipsa sprijinului financiar ca o formă de respingere din partea părintelui neplătitor. Această percepție poate genera sentimente de insecuritate, abandon și neîncredere. În plus, copilul poate interioriza conflictele și să dezvolte anxietate sau sentimente de vinovăție, crezând că este responsabil pentru disputele dintre părinți. Astfel, neachitarea pensiei de întreținere nu doar că afectează relația dintre părinți, ci poate slăbi și legătura emoțională dintre copil și părintele neplătitor, având efecte pe termen lung asupra stimei de sine și încrederii copilului în relațiile viitoare.

Menționăm că 50% din creditorii-respondenți au indicat că și-ar dori ca părintele-debitor al pensiei de întreținere să comunice mai mult cu copilul, iar ceilalți 50% din respondenți au condiționat/corelat comunicarea mai strânsă a celui alt părinte de implicarea sa mai mare în susținerea financiară a întreținerii copilului.

Așadar, chiar dacă legislația națională din Republica Moldova impune părinților obligația de a asigura întreținerea copiilor minori și a celor incapabili de muncă, punerea în practică a acestor prevederi rămâne deficitară.

¹⁶ https://statistica.gov.md/ro/situatia-copiilor-in-republica-moldova-in-anul-2023-9578_61275.html

¹⁷ <https://www.jstor.org/stable/i24582419>

¹⁸ <https://scra27.org/publications/ajcp/>

Contextul socio-economic afectează capacitatea multor părinți de a-și îndeplini obligațiile financiare, iar fenomenul migrației și ratele ridicate de divorțuri accentuează dificultatea colectării pensiei de întreținere. Printre aspectele identificate ca și amplificatori ai problemei neachitării pensiilor de întreținere se numără evaziunea fiscală, comunicarea defectuoasă între părinți, disimularea veniturilor și dificultatea de a urmări veniturile părinților aflați în afara țării. Studiile și sondajele recente arată că majoritatea copiilor primesc sume sub minimul de existență, iar plata regulată a pensiei este un fenomen rar, constituind mai curând o excepție fericită, decât o normă. Situația afectează nu doar nivelul de trai al copiilor, ci și dezvoltarea lor socială, educațională și psihologică, creând o nevoie urgentă de intervenție legislativă.

3. ANALIZA CADRULUI LEGAL NAȚIONAL ȘI A REGLEMENTĂRILOR INTERNAȚIONALE ȘI/SAU A BUNELOR PRACTICI STRĂINE ÎN MATERIE DE EXECUTARE SILITĂ A PENSIEI DE ÎNTREȚINERE A COPILULUI

Prin prisma realizării practice a supremației interesului superior la copilului, statului îi revine obligația de a institui și implementa un cadru normativ clar și eficient care să reglementeze plata pensiei de întreținere, asigurând protecția drepturilor copilului. Printre responsabilitățile statului se numără stabilirea unor mecanisme judiciare și administrative accesibile și rapide pentru determinarea, modificarea și executarea pensiei de întreținere. De asemenea, statul trebuie să asigure măsuri coercitive eficiente împotriva părinților care refuză sau întârzie plata pensiei, inclusiv prin aplicarea anumitor sancțiuni sau restricții. Totodată, statul are obligația de a crea servicii de suport, cum ar fi fonduri de garantare sau ajutor financiar temporar, în cazurile în care părintele debitor nu poate sau nu dorește să achite pensia. În plus, autoritățile statului trebuie să desfășoare campanii de informare și educare pentru a conștientiza importanța respectării acestei obligații și a interesului superior al copilului. În cele ce urmează, vom detecta în ce măsură și prin ce modalități este realizată această sarcină a statului în Republica Moldova, dar și alte state.

Potrivit Programul național pentru protecția copilului pe anii 2022-2026, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 347 din 01.06.22, *”procesul de aliniere a cadrului normativ și a practicilor din domeniu la prevederile Convenției ONU cu privire la drepturile copilului și ale altor documente internaționale este totuși nefinalizat”, ”Republica Moldova nu a aderat încă la Convenția de la Haga din 1996 asupra competenței, legii aplicabile, recunoașterii, executării și cooperării privind răspunderea părintească și măsurile de protecție a copiilor și la Convenția de la Haga din 2007 privind obținerea pensiei de întreținere în străinătate pentru copii și alți membri ai familiei.”*¹⁹

Așadar, documentul de politici citat identifică procedurile de încasare a pensiei de întreținere drept un subiect de atenție pentru perioada 2022-2026.

În particular, planul de acțiuni aferent acestui program național prevede aderarea la Convenția privind obținerea pensiei de întreținere în străinătate pentru copii și alți membri ai familiei, planificată pentru anul 2026. Convenția prevede, la articolul 34, Măsuri de executare:

(1) Statele contractante trebuie să prevadă în dreptul lor intern măsuri eficiente de executare a hotărârilor care fac obiectul prezentei convenții.

(2) Aceste măsuri pot include:

- (a) reținerea salariilor;
- (b) poprire din conturile bancare și din alte surse;
- (c) deduceri din prestațiile de asigurare socială;
- (d) gaj asupra bunurilor sau vânzare silită;
- (e) reținerea rambursării impozitului;
- (f) reținere sau poprire din pensia de vârstă;
- (g) sesizarea organismelor de credit;

¹⁹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=145280&lang=ro

- (h) refuzul eliberării, suspendarea sau revocarea diferitelor permise (de exemplu permisul de conducere);
- (i) recurgerea la mediere, conciliere sau la alte modalități similare în vederea asigurării unei executări voluntare.

Vom efectua în cele ce urmează o analiză a cadrului legal național relevant pentru problematica încasării pensiilor de întreținere, pentru a identifica eventualele necesități de intervenție în el, care s-ar putea regăsi în proiect de acte normative și/sau în documentele de politici incidente domeniului vizat.

Astfel, vom menționa că sunt relevante prezentului domeniu următoarele acte normative/norme:

Constituția Republicii Moldova:

art. 48: ”Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între bărbat și femeie, pe egalitatea lor în drepturi și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor.”

art. 49: ”(2) Statul ocrotește maternitatea, copiii și tinerii, stimulând dezvoltarea instituțiilor necesare.”

art. 50: ”(1) Mama și copilul au dreptul la ajutor și ocrotire specială. Toți copiii, inclusiv cei născuți în afara căsătoriei, se bucură de aceeași ocrotire socială.

(2) Copiii și tinerii se bucură de un regim special de asistență în realizarea drepturilor lor.”²⁰

Legea nr. 370 din 30.11.23 privind drepturile copilului,

art. 5 al. (1) ”Statul garantează fiecărui copil dreptul la un nivel de viață adecvat dezvoltării sale fizice, intelectuale, spirituale și sociale.”

art. 8 ”Răspunderea pentru creșterea copilului și pentru asigurarea dezvoltării acestuia le revine în primul rând părinților sau, după caz, reprezentanților legali/responsabililor legali ai acestuia. Ambii părinți au o răspundere comună pentru creșterea, educarea și întreținerea copilului.”²¹

Codul Familiei al Republicii Moldova²²:

Potrivit art. 2 al Codului familiei, relațiile familiale sunt reglementate în conformitate cu următoarele principii: monogamie, căsătorie liber consimțită între bărbat și femeie, egalitate în drepturi a soților în familie, sprijin reciproc moral și material, fidelitate conjugală, prioritate a educației copilului în familie, **manifestare a grijii pentru întreținerea, educația și apărarea drepturilor și intereselor membrilor minori și ale celor inapți de muncă ai familiei**, soluționare, pe cale amiabilă, a tuturor problemelor vieții familiale, inadmisibilitate a amestecului deliberat în relațiile familiale, liber acces la apărarea, pe cale judecătorească, a drepturilor și intereselor legitime ale membrilor familiei.

Articolul 51 al Codului Familiei prevede că: ”(2) Fiecare copil are dreptul să locuiască în familie, să-și cunoască părinții, să beneficieze de grija lor, să coabiteze cu ei, cu excepția cazurilor când aceasta contravine intereselor copilului.

(3) Copilul are dreptul la educație din partea părinților, la dezvoltarea capacităților intelectuale, la libertatea gândirii și conștiinței, la apărarea demnității și onoarei.

²⁰ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=145723&lang=ro

²¹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=140710&lang=ro

²² https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=145543&lang=ro#

(4) În cazul copiilor separați de părinți, drepturile copilului la îngrijire și educație sunt asigurate de reprezentantul legal.”

Art. 53 al Codului familiei prevede la al. (1) și (2) că ”(1) Copilului i se garantează apărarea drepturilor și intereselor sale legitime. (2) Apărarea drepturilor și intereselor legitime ale copilului se asigură de părinți sau persoanele care îi înlocuiesc, iar în cazurile prevăzute de lege - de autoritatea tutelară locală/teritorială sau de alte organe abilitate. Părinții poartă răspundere, prevăzută de legislație, pentru neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor de îngrijire și educație a copilului.”, iar la al. (5) ”În cazul încălcării drepturilor și intereselor legitime ale copilului, inclusiv prin neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către părinți (a unuia dintre ei) a obligațiilor de întreținere, educație și instruire, sau în cazul abuzului de drepturile părintești, copilul poate să se adreseze de sine stătător autorității tutelare locale/teritoriale pentru apărarea drepturilor și intereselor sale legitime, iar de la vârsta de 14 ani – instanței judecătorești.”

Alin. (5¹) al art. 53 al Codului familiei prevede că: ”(51) Dacă plasarea copilului într-un serviciu social de plasament a fost determinată de violență, neglijare, exploatare, abandon sau de alte acțiuni care pun în pericol viața și sănătatea copilului, instanța de judecată, la cererea autorității tutelare teritoriale, va examina posibilitatea de încasare de la părintele/părinții culpabili a cheltuielilor pentru îngrijirea și educația copilului în serviciul/serviciile sociale de plasament din momentul plasării până în momentul reintegrării copilului în familia părinților, în condițiile stabilite de Guvern.”

Art. 58 prevede la alin. (1) și (2) următoarele: ”(1) Părinții au drepturi și obligații egale față de copii, indiferent de faptul dacă copiii sunt născuți în căsătorie sau în afara ei, dacă locuiesc împreună cu părinții sau separat. (2) Drepturile și obligațiile părinților, cu excepțiile prevăzute de prezentul cod, încetează din momentul atingerii majoratului sau obținerii capacității depline de exercițiu de către copil.”

Titlul IV, capitolul 12 al Codului familiei (care cuprinde articolele 74 – 79) și capitolul 14 (în particular – articolele 86-87) stabilește cercul subiecților ce datorează copiilor obligația de întreținere – astfel, în mod evident, obligația de întreținere a copiilor revine în primul rând părinților, iar, în situația când există imposibilitatea întreținerii copiilor de către părinți, aceștia au dreptul la întreținere de la surorile și frații majori apti de muncă care dispun de mijloace suficiente sau de la bunicii care dispun de mijloace suficiente.

Articolele 92-111 din Codul Familiei reglementează temeiurile și modul de stabilire a pensiei de întreținere și modul de plată (benevolă sau silită) a pensiei de întreținere.

Codul de executare al Republicii Moldova²³ reglementează în mai multe articole (37, 105-114, 145, 160) aspecte specifice aplicabile procedurii de executare silită a documentelor executorii privind încasarea pensiei de întreținere, printre care scutiile aplicabile creditorilor pe această categorie de documente executorii de la obligația avansării cheltuielilor de executare, derogările prevăzute de lege pentru urmărirea în vederea încasării pensiei de întreținere de la lista bunurilor și veniturilor exceptate de urmărire silită, procedurile specifice privind urmărirea salariului debitorului și cuantumul reținerilor din acesta, aspecte particulare privind întoarcerea executării în cazul documentelor executorii de încasare a pensie de întreținere etc.

Însumând aceste prevederi, constatăm că obligația de întreținere a copilului revine părinților săi (alternative – fraților/surorilor/bunecilor), cuantumul și modul de încasare a

²³ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=144723&lang=ro#

pensiei de întreținere poate fi stabilit pe cale consensuală de către părinți sau de către instanța de judecată. În cazul când pensia de întreținere nu este achitată benevol, impunerea plății acesteia se poate face prin reținerea pensiei de întreținere din veniturile debitorului întreținerii în temeiul contractului privind plata pensiei de întreținere, autentificat notarial sau a titlului executoriu, cât și prin alte modalități specifice prevăzute de Codul de executare (urmărirea bunurilor, aplicarea unor măsuri de constrângere/penalizare și/sau a unor sancțiuni contravenționale/penale).

În cele ce urmează vom oferi o analiză a prevederilor cadrului normativ național aplicabil anume procedurii de **executare silită** a obligațiilor de plată a pensiei de întreținere.

Înainte să ajungă la executarea silită a obligației de întreținere a minorului, creditorul urmează **să intre în posesia unui document executoriu ce va impune această obligație și va clarifica cuantumul întreținerii**. Astfel, potrivit prevederilor cadrului normativ național, creditorul are trei opțiuni pentru a obține acel document executoriu:

1. depunerea unei cereri de emitere a ordonanței judecătorești - art. 354 CPC prevede că se emite ordonanță judecătorească în cazul în care pretenția ține de încasarea pensiei de întreținere a copilului minor care nu necesită stabilirea paternității, contestarea paternității (maternității) sau atragerea în proces a unor alte persoane interesate.
2. depunerea unei cereri de chemare în judecată, care va fi examinată în procedura contencioasă, urmată de emiterea unei hotărâri judecătorești și a unui titlu executoriu.
3. investirea cu formulă executorie a contractului notarial autentificat privind plata pensiei de întreținere (alin. (9) al art. 43 al Legii privind procedura notarială)²⁴.

Sunt salutabile reglementările naționale pe segmentul respectiv – or, ele oferă mai multe căi alternative pentru creditori de a obține un document executoriu în vederea încasării pensiei de întreținere. Un alt avantaj e că legislația națională oferă 2 modalități fiabile, sub aspect de cost și durată, de obținere a documentului executoriu - ne referim la procedura în ordonanță și la cea de autentificare notarială a contractului de stabilire a pensiei de întreținere și investirea acestuia cu formulă executorie.

În urma intervenției Curții Constituționale, realizate prin hotărârea nr. 39 din 14.12.2017 și Hotărârea nr. 1 din 15 ianuarie 2013²⁵, s-a reținut necesitatea instituirii unei somări a debitorului asupra executării benevole a documentului executoriu până la intentarea procedurii de executare silită.

Urmare a acestor hotărâri ale Curții Constituționale, Ministerul Justiției a inițiat elaborarea unui proiect de lege²⁶ pentru modificarea unor acte normative privind implementarea hotărârilor Curții Constituționale menționate supra, urmând să identifice cea mai bună modalitate de a echilibra drepturile și interesele ambelor părți a procedurii de executare.

Astfel, în data de 18.12.24, Guvernul a aprobat proiectul de lege cu nr. 408/MJ/2024 cu privire la modificarea unor acte normative (executarea unor hotărâri ale Curții Constituționale și perfecționarea mecanismului de executare benevolă a documentelor executorii).

²⁴ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=143673&lang=ro#

²⁵ <https://www.constcourt.md/ccdocview.php?tip=hotariri&docid=648&l=ro>

²⁶ <https://justice.gov.md/ro/content/proiectul-de-lege-pentru-modificarea-unor-acte-normative-executarea-unor-hotarari-ale-curtii>

Analiza prevederilor acestui proiect denotă optica lucidă a autorilor proiectului, care au oferit soluții pentru unele probleme anticipate, inclusiv prin prezentul studiu.

În acest sens, vom aprecia drept inspirată soluția oferită de proiect prin modificarea alineatului (7) al art. 241 CPC, oferindu-i următorul cuprins: „(7) În cazul în care instanța judecătorească dispune executarea imediată a hotărârii, în cuprinsul dispozitivului se stabilește un termen rezonabil pentru executare benevolă, prevăzut la art. 256 alin. (11). Dacă a respins pretențiile reclamantului, instanța dispune prin hotărâre anularea măsurilor de asigurare a acțiunii.”, cât și completarea articolului 256 cu alineatul (11) cu următorul cuprins: „(11) Instanța care a pronunțat ordonanța sau hotărârea judecătorească prevăzută la alin. (1) (care prevede inclusiv cazurile de încasare a pensiei de întreținere – nota ne aparține) stabilește în cuprinsul dispozitivului un termen rezonabil, care nu poate depăși 15 zile de la pronunțarea ordonanței sau a hotărârii judecătorești, pentru executarea benevolă de către părât a obligației sale.”

Potrivit acestor modificări propuse de Ministerul Justiției, creditorii pensiilor de întreținere nu vor avea sarcina unei somări suplimentare a debitorului în privința executării benevole de către aceștia a obligațiilor stabilite în documentul executoriu – această somare va fi incorporată în dispozitivul hotărârii judecătorești care stabilește obligația, tot în dispozitiv fiind stabilit un termen pentru executarea benevolă, care nu va depăși 15 zile de la pronunțarea actului judecătoresc.

Soluția dată este una echilibrată și pe măsură să ofere debitorului un timp de grație, în care să demareze plățile benevol, dar fără a institui sarcini suplimentare în privința creditorului.

Același proiect completează Codul de executare cu un capitol nou II ”Executarea benevolă a documentelor executorii”, care include art. 94 cu următorul conținut: ”Articolul 94. Consemnarea stingerii obligației

Debitorul care execută benevol obligația, fie personal, fie prin intermediul unei persoane terțe de încredere, are dreptul de a primi chitanță sau o declarație scrisă privind stingerea obligației și, după caz, titlul original sau efectuarea unei mențiuni pe titlul original al creditorului privind stingerea obligației. Dispozițiile art. 967 din Codul civil se aplică în mod corespunzător.”

Considerăm că redacția acestui articol e oarecum incertă și confuză – or, topica sintagmei ” fie personal, fie prin intermediul unei persoane terțe de încredere” în articol oferă posibilitatea unei interpretări dualiste – (1) prin atribuirea acesteia către verbul ”execută” sau (2) prin atribuirea acesteia la verbul ”a primi”. Pornind de la scopul proiectului, corelat cu prevederile Codului civil care prevăd mai multe modalități de executare a obligațiilor de către debitor (inclusiv pentru situațiile când creditorul refuză primirea plăților), deducem că această sintagmă urmărește scopul de a stabili că executarea obligației se poate face personal către creditor sau către un terț de încredere (adică prin consemnare - așa cum prevede legislația civilă). Astfel, pentru a nu lăsa loc de echivoc, am crezut optimă redarea acestui articol în următoarea redacție: ”Debitorul care execută benevol obligația, fie personal către creditor, fie prin consemnare, în condițiile legii, către un terț de încredere, are dreptul de a primi chitanță sau o declarație scrisă privind stingerea obligației și, după caz, titlul original sau efectuarea unei mențiuni pe titlul original al creditorului privind stingerea obligației. Dispozițiile art. 967 din Codul civil se aplică în mod corespunzător.” ”

Cu referire la același articol, vom menționa că, în cazul documentelor executorii cu executare periodică (implicit și în cazul documentelor executorii privind plata pensiei de întreținere), transmiterea titlului în original către debitor este imposibilă anume în virtutea caracterului periodic al plăților și duratei efectuării acestora. Respectiv, soluțiile aplicabile, conform proiectului pentru aceste tipuri de obligații vor fi doar chitanțele și declarația creditorului de primire a plății. S-ar putea ca emiterea acestor 2 documente să ridice anumite probleme practice (nu insurmontabile, de altfel), dacă e să ne gândim la plățile făcute în numerar direct către creditor, frecvența acestora și necesitatea păstrării chitanțelor pentru o

perioadă de 18 ani (eventual) – or, ele sunt acte ce confirmă stingerea unor obligații, iar proiectul nu prevede nici o soluție pentru restabilirea lor/primirea unor duplicate etc., atunci când ele sunt oferite personal de către creditor.

Suplimentar termenului inițial de executare benevolă de 15 zile de la pronunțarea actului judecătoresc prin care e stabilită obligația de plată a pensiei de întreținere, art. 151 cu care se completează Codul de executare instituie un termen distinct de 5 zile de la scadență pentru fiecare tranșă de plată a pensiei de întreținere. Redacția articolului dat instituie două momente conceptual noi pentru procedura de executare - (1) se instituie un termen de "întârziere admisibilă" pentru debitor și (2) în premieră se pune în executare un document executoriu în care mărimea creanței este incertă, iar măsurile de executare țintesc doar suma restantă, nu și o executare în perspectivă. Dincolo de caracterul conceptual nou, aceste aspecte vor avea și niște consecințe practice, unele nefaste. Menționăm printre acestea:

- la inițierea procedurii de executare, obiectul executării (suma datoriei) va fi stabilită exclusiv din declarația creditorului (și pentru documentele executorii cu plată periodică acest lucru e diferit decât pentru un document executoriu de încasare a unei plăți fixe) – acest lucru poate atrage contestații din partea debitorului și examinări de durată în instanța de judecată pentru a stabili cu certitudine suma restantă.

- ipotetic, documentul executoriu ar putea fi pus în executare chiar și la existența unei restanțe de o lună – ceea ce înseamnă că suma urmărită nu va fi suficient de mare pentru a aplica un set de măsuri de executare (urmărirea imobilului, mijlocului de transport, aplicarea anumitor restricții) – având în vedere reglementările actuale ale Codului de executare. Deci, în ipoteza când debitorul nu are un loc de muncă stabil, singura modalitate de a-l obliga să execute creanța ar fi explicarea consecințelor, discuțiile și metodele psihologice – acestea necesitând timp, dedicație și implicare personalizată a executorului judecătoresc. Însă, având în vedere că odată cu modificarea altor prevederi ale Codului de executare, nu se modifică și reglementările privind calcularea onorariului în cazul pensiilor de întreținere, puțin probabil ca aceste documente să devină obiect de interes prioritar al executorilor judecătorești – or, onorariul de 10% calculat din sume mici (media pe pensiile de întreținere fiind 1000-1500 lei/lunar) nu ar fi de natură să acopere efortul pentru a executa aceste creanțe, mai ales că acestea ar fi limitate la încasarea 3 sume scadente în avans.

- lipsa unei perspective de lucru de lungă durată pe caz (or, al. 3 al articolului 151 CE în redacția proiectului limitează viitorul previzibil la încasarea suplimentară a 3 plăți scadente) demotivează crearea de către executorul judecătoresc a contactului cu debitorul, familia lui (deseori părinții debitorului sunt cei ce îl pot influența în sensul achitării pensiei de întreținere), motivarea și determinarea lui la executarea obligației

Toate cele indicate supra diminuează gradul de atractivitate al documentelor executorii de încasare a pensiei de întreținere. Pentru a diminua acest impact am crede necesar să le readucem în condiții de plată a onorariului egal cu celelalte categorii de documente executorii – în acest sens, ultima propoziție din lit. a) art. 38 CE ar putea fi expusă după cum urmează: "În cazul documentelor executorii privind încasarea amenzilor și plăților periodice, onorariul nu va fi mai mic de 300 de lei; "

Redacția dată de proiect al. (3) al art. 151 CE comportă riscuri majore pentru creditor – or, autorii proiectului indică că "Procedura de executare silită intentată în conformitate cu alin. (2) poate fi încetată dacă debitorul își onorează suplimentar trei plăți periodice scadente calculate de la data la care debitorul și-a onorat obligațiile restante și cele ajunse la scadență în cadrul procedurii de executare silită. În acest caz, documentul executoriu se restituie către creditor conform art. 86."

Astfel, autorii proiectului nu au luat în calcul că potrivit al. (2) ala art. 85 CE, procedura de executare care a încetat nu poate fi reluată. Astfel, menținerea acestei redacții ar însemna că dacă debitorul, peste o anumită perioadă ar înceta să facă plățile, creditorul ar fi nevoit să se adreseze repetat instanței de judecată, pentru emiterea unei noi hotărâri judecătorești. Pare improbabil ca aceasta să fi fost intenția autorilor proiectului – mai ales că

folosesc în același articol și o altă noțiune – cea de ”restituire a documentului executoriu”. Astfel, pentru a exclude acest risc, dar și disonanță a două noțiuni diferite în aceeași normă juridică, propunem expunerea acestui alineat după cum urmează: ”Documentul executoriu primit în conformitate cu alin. (2) poate fi restituit dacă debitorul își onorează suplimentar trei plăți periodice scadente calculate de la data la care debitorul și-a onorat obligațiile restante și cele ajunse la scadență în cadrul procedurii de executare silită. În acest caz, documentul executoriu se restituie către creditor conform art. 86.”

În același context, având în vedere completarea al. (1) al art. 86 CE cu lit. h), am crede necesară și modificarea al. (5) al art. 86 CE pentru a substitui sintagma ”lit. a), b) și d)” cu ”lit. a), b), d) și h)”

Apreciem că soluția propusă de proiect pentru posibilitatea încasării în avans a 3 plăți scadente și ulterioara restituire a documentului executoriu este asociată unor riscuri, care vor înrăutăți situația încasării pensiilor de întreținere – or, orice debitor achitând în avans plata pentru 3 luni, este liber să își înstrăineze orice bun, reducând șansele unei ulterioare executări silite. Mai mult, dacă debitorul mai are și alte datorii, decât pensia de întreținere, și în cadrul executării silite a acestora vor fi vândute bunurile debitorului sau vor fi urmărite veniturile sale, documentul executoriu de încasare a pensiei de întreținere, nefiind pus în executare, nu va fi luat în calcul la distribuirea sumei – situație net mai rea pentru creditori – or, în condițiile actuale aceștia nu doar participă la distribuirea sumelor, ci și sunt deținători a unor creanțe de clasa întâi, ce se sting înaintea alor tipuri de datorii. În aceste sens, am propune – cel puțin – instituirea obligației debitorului de depunere a unei cauțiuni în contul executorului judecătoresc, calculată, în condițiile art. 86 CE, din echivalentul plăților pensiei de întreținere pentru 12 tranșe, care, în cazul încetării plăților lunare, să acopere cel puțin pentru un an întreținerea copilului. Pentru situația când bunurile debitorului sunt urmărite și pentru alte datorii, am opta pentru menținerea documentului executoriu în procedura de executare silită, pentru a elimina riscul prioritizării stingerii altor datorii din bunurile/veniturile debitorului (credite, împrumuturi, amenzi etc)

Urmând logica proiectului inițiat ca urmare a constatărilor Curții Constituționale, am crede că propoziția a 2-a a al. (4) al art. 60 CE urmează a fi exclusă – or, necesitatea transmiterii borderoului inițial și a copiei documentului executoriu nu își mai au rostul, din moment ce este instituit termenul de executare benevolă, consumat înaintea demarării procedurii de executare silită - or, includerea acestor documente sporește - chiar și dacă nu esențial – cheltuielile opozabile debitorului. Astfel, dacă tot se urmărește prin proiectul elaborat de Ministerul Justiției despovărea financiară a debitorului, eliminarea acestor documente ar fi coerentă cu scopul proiectului.

În concluzie, proiectul oferă soluții viabile și fezabile pentru a oferi un termen de executare benevolă debitorului, însă face mai vulnerabilă pe termen lung situația creditorilor beneficiari ai pensiei de întreținere.

Totuși, nu putem să nu remarcăm că chiar și în ipoteza adoptării proiectului elaborat de Ministerul Justiției, corelat cu actualele reglementări ale Codului de executare, înclină ușor echilibrul necesar în procedura de executare în defavoarea creditorilor - or, art. 60 Cod de executare impune aplicarea, **în cazul unui document executoriu de încasare a pensiei de întreținere, parcursul temporal al creditorului până să fie aplicate primele măsuri de executare silită este de cel puțin 11 zile** (care se constituie din următoarele: 5 zile de întârziere admisibilă debitorului + 3 zile în care executorul judecătoresc va decide asupra intentării sau refuzului de intentare a procedurii de executare + 3 zile pentru expedierea actelor executorului judecătoresc către părțile procedurii de executare). Acest termen, raportat la termenul de plată a pensiei de întreținere (o lună) constituie circa 37 % din durata perioadei pentru care se plătește tranșa întreținerii. Mizăm că prevederile proiectului elaborat de Ministerul Justiției vor echilibra acești termeni și reduce durata procedurilor prealabile

încasării pensiei de întreținere, astfel ca ea să devină cu adevărat ”de executare imediată”, așa cum reglementează legislația procesual-civilă.

Vom menționa că prevederile Codului de executare mai instituie o procedură menită să aducă părțile la un consens sau, cel puțin, la stabilirea unor proceduri agreeate în comun privind modul de încasare a pensiei de întreținere. Astfel, potrivit art. 62 CE, în termenul stabilit de executorul judecătoresc în încheierea privind intentarea procedurii de executare, părțile sunt obligate să se prezinte în fața executorului judecătoresc pentru a li se comunica drepturile și obligațiile, inclusiv fiindu-le propusă posibilitatea de conciliere sau, după caz, de determinare a modalității de executare și/sau a consecutivității de urmărire a bunurilor debitorului. În cazul în care părțile convin asupra condițiilor de executare, executorul judecătoresc întocmește un proces-verbal în care indică aceste condiții, ele devenind obligatorii pentru părți.

Apreciem drept util și necesar acest mecanism prin care părțile pot stabili proceduri mai confortabile de executare a obligațiilor ce le revin, pe de altă parte, în această situație există executorul judecătoresc care veghează asupra respectării condițiilor agreeate, iar în cazul când debitorul le ignoră, intervine prin mecanismele legal prevăzute de impunere a respectării obligațiilor. Deci, din această perspectivă, procedura de conciliere a părților, prevăzută de Codul de executare ca și etapă obligatorie la inițierea procedurii de executare silită și posibilă oricând pe parcursul procedurii, este una necesară și judicios reglementată.

Vom menționa că normele Codului de executare stabilesc anumite facilități financiare pentru creditorii pensiilor de întreținere – astfel, potrivit prevederilor art. 37 CE, acești creditori sunt scutiți de obligația avansării taxelor pentru efectuarea **din oficiu** a actelor executorului judecătoresc. Apreciem drept necesară și justificată această normă derogatorie, menită să faciliteze situația creditorilor pe dosarele de încasare a pensiei de întreținere. Reținem însă că statul înțelege să realizeze această măsură punând o sarcină financiară suplimentară pe executorii judecătorești, care urmează să acopere de sine stătător costurile de care sunt scutiți creditorii.

Ulterior intentării procedurii de executare, executorul judecătoresc va aplica măsurile de executare silită pentru a încasa pensia de întreținere stabilită prin documentul executoriu. Prima opțiune aflată la îndemâna ar fi urmărirea salariului debitorului, în cazul când acesta dispune de salariu sau alte venituri permanente. În aceste situații, executorul judecătoresc va dispune prin încheiere efectuarea reținerilor din salariul debitorului și o va expedia la locul de muncă. În ipoteza când angajatorul face reținerile lunar, conform indicațiilor executorului judecătoresc, creditorul va beneficia cu regularitate de pensia de întreținere ce se cuvine copilului.

În situația când angajatorul nu se conformează indicațiilor executorului judecătoresc, singurele mecanisme de a-l constrânge pe acesta care i le pune la dispoziție legislația executorului judecătoresc sunt prevederile art. 318, 319 ale Codului Contravențional. Astfel, în aceste situații, executorul judecătoresc urmează să întocmească un proces-verbal în privința angajatorului debitorului pentru atragerea acestuia la răspundere contravențională, prin aplicarea unei amenzi. Practica arată că acest instrument este inefficient și nu oferă rezultatele scontate. Astfel, unul dintre executorii judecătorești intervievați în cadrul realizării acestui studiu a indicat că instanța de judecată a respins demersul său de atragere la răspundere contravențională a angajatorului debitorului pe motiv că executorul judecătoresc nu a atașat la procesul-verbal de constatare a contravenției contractul de muncă al debitorului și proba că

acesta este angajat al acelui organ al administrației publice locale, chiar dacă executorul judecătoresc a prezentat extrasele din evidențele CNAM/CNAS, din care rezulta că acel organ al administrației publice locale figurează ca și angajator al debitorului, iar pe pagina web a autorității publice locale este expres indicat că debitorul activează în aceea instituție.

Percepția mecanismului de sancționare contravențională cu amendă ca unul inutil o confirmă 41,5% din executorii judecătorești care au completat chestionarul elaborat în contextul prezentului studiu, iar alții 36,6% din respondenți îl consideră puțin util (a se vedea Anexa 2). Doar 19,5% din respondenți consideră sancțiunea amenzii contravenționale drept un instrument deosebit de util în procedura de executare silită a obligațiilor de întreținere.

În acest sens, am crede util ca legiuitorul să examineze posibilitatea instituirii și reglementării în Codul de executare silită a unei proceduri similare celei prevăzute de art. 790-792 al Codului de procedură civilă al României, adaptând-o reglementărilor naționale. Astfel, potrivit reglementărilor din legislația română, dacă terțul poprit (obligat să facă rețineri din sumele ce se cuvin debitorului) nu execută această obligație, atunci urmărirea se va putea întoarce către el, suma fiind încasată din contul acestuia. În plus, acestuia i se va aplica și o amendă al cărei quantum, potrivit legislației române, oscilează între 400 și 2000 euro.

Considerăm că instituirea unor atare reglementări ar descuraja total angajatorii să se solidarizeze cu debitorul, neîncasând pensia de întreținere, în plus ar oferi creditorului un remediu instant de a-și primi banii cuveniți.

Scepticismul arătat de datele de mai sus se referă nu doar la amenzile contravenționale ce pot fi aplicate terților ce nu se conformează cerințelor executorului judecătoresc, ci și – în primul rând, de fapt – la amenda aplicată debitorului pentru eschivarea de la executare silită.

Or, este lipsit de sens să aplici o sancțiune pecuniară unui debitor, de la care nu s-a reușit încasarea sumelor – căci, din moment ce a eșuat încasarea unei obligații pecuniare, care ar fi motivele să credem că aplicarea alteia - tot pecuniare - va fi de succes?

În consecutivitatea acestui raționament, soluția care am crede-o utilă ar fi **impunerea altor sancțiuni – cum ar fi de exemplu munca neremunerată pentru debitor (eventual, cu achitarea către creditor a echivalentului acesteia) sau arestul administrativ**. Ceea ce ar fi de asemenea util în acest sens, ar fi calcularea duratei sancțiunii proporțional duratei restanței admise la plata pensiei de întreținere, iar sancțiunea arestului administrativ să poată fi întreruptă de îndată ce plata pensiei de întreținere este făcută.

Această tipologie de sancțiuni există și se aplică în alte state – cum ar fi Germania sau Olanda, de exemplu. Astfel, în Germania și Olanda, există prevederi legale clare pentru aplicarea unor măsuri coercitive, inclusiv posibilitatea arestului în caz de neplată a pensiei de întreținere a copilului, iar legislația diferă ușor în abordare:

1. **Germania:** potrivit **Secțiunii 170 din Codul Penal German**²⁷, o persoană care nu respectă obligația de întreținere a copilului și pune în pericol nevoile fundamentale ale acestuia, poate fi sancționată cu o pedeapsă de până la trei ani de închisoare sau cu amendă. Măsura se aplică atunci când neplata pensiei de întreținere ar crea dificultăți financiare semnificative pentru copil, făcând necesar ajutorul din partea altor persoane sau instituții publice. Această prevedere subliniază gravitatea situației, iar instanțele germane pot decide asupra aplicării măsurii de arest atunci când alte modalități de recuperare nu au fost eficiente.

²⁷ <https://www.lewik.org/term/15655/non-payment-of-child-support-etc-section-170-german-criminal-code/>

2. **Olanda:** deși nu include în mod explicit arestul ca sancțiune penală, legislația olandeză permite instanțelor să impună măsuri severe de executare, cum ar fi confiscarea veniturilor și bunurilor sau suspendarea permiselor. În cazul în care toate aceste măsuri sunt insuficiente, instanțele pot decide pentru o reținere temporară ca metodă coercitivă, dar această măsură este aplicată numai în cazuri extreme, pentru a proteja bunăstarea copilului.²⁸

3. **Alte țări europene:** În majoritatea țărilor europene, neplata pensiei de întreținere este considerată o infracțiune gravă. Franța, de exemplu, permite instanțelor să ia măsuri coercitive similare, inclusiv reținerea temporară a persoanelor care nu și-au îndeplinit obligațiile de plată.

Studiul „Child support policy: An international perspective”, realizat de Universitatea din York în 2007, dar și raportul ”Child support policy in middle- and low-income countries: current approaches and policy dilemmas” publicat de Universitatea Cambridge în 2023, indică clar asupra largii aplicări a metodelor coercitive, nepatrimoniale în privința cazurilor severe de neplată a pensiei de întreținere²⁹.

De asemenea, eficientizarea încasării pensiilor de întreținere ar putea fi făcută prin instituirea unor mecanisme de constrângere indirectă a debitorilor. Or, așa cum indicam în prima parte a studiului nostru, existența unei palete vaste de modalități de a diminua (aparent) sau ascunde veniturile, a evita înregistrarea dreptului de proprietate pe bunurile care, de facto, aparțin debitorului, reduce dramatic eficiența măsurilor de executare silită, care, în condițiile actualelor reglementări, țintesc patrimoniul debitorului.

În acest sens, măsurile de asigurare a executării silite care ar ținti unele drepturi și libertăți ale debitorului ar fi imbatabile – or, trecerea acestora pe alte persoane (și în acest mod eludarea de la executarea obligațiilor) nu ar fi posibilă. Astfel, ar fi o temă de reflecție pentru legiuitor extinderea posibilității restricționării anumitor drepturi și libertăți a debitorilor plătitori de pensii de întreținere ce înscriu restanțe impunătoare (6 și mai multe luni, de exemplu). Spre exemplu, în Argentina, debitorii ce nu achită pensiile de întreținere pot fi supuși limitărilor referitoare la frecventarea anumitor activități (cum ar fi concerte, meciuri de fotbal etc.), iar sumele datorate de aceștia se introduc pe facturile de utilități și se încasează prioritar din sumele plătite de debitor³⁰.

Informațiile inserate în studiul Universității din York, citat supra, demonstrează același lucru – în majoritatea statelor, pentru cazurile severe de neexecutare a obligației parentale de întreținere, se aplică **metode de constrângere personală a debitorului**, nu doar metode de urmărire a patrimoniului său (a se vedea exemplul Norvegiei, Regatul Unit al Marii Britanii, Belgia, Noua Zeelandă etc.). Aceste metode se pot referi la aplicarea arestului, confiscarea pașaportului și a permisului de conducere.

Un exemplu de urmat ar fi experiența Republicii Cehe, în care, din anul 2013, în privința debitorilor pensiei de întreținere a copiilor, se poate aplica măsura suspendării permisului de conducere. Astfel, în anul 2013, în sistemul juridic ceh a fost introdusă această măsură, prin modificarea §71a al Codului de executare și a §59 din aceeași lege. Potrivit

²⁸ <https://www.cambridge.org/core/journals/journal-of-international-and-comparative-social-policy/article/child-support-policy-in-middle-and-low-income-countries-current-approaches-and-policy-dilemmas/DD244B2B93ECBCFBC060705ACF0401FF>

²⁹ <https://www.york.ac.uk/inst/spru/pubs/pdf/rrep405.pdf>

³⁰ L'efficacité du titre judiciaire et son execution, coord. Adrian Stoica, Marc Shmitz, ed. Larcier, 2024

acestor norme, mandatul de executare, prin care executorul judecătoresc dispune suspendarea dreptului de conducere a autovehiculului, urmează să fie notificat atât debitorului, cât și autorității competente de ținerea evidenței conducătorilor auto. Din data recepționării mandatului de executare, debitorul pierde dreptul de a conduce autovehicule și trebuie să predea permisul de conducere autorității competente în termen de 5 zile lucrătoare (lucru prevăzut de §113 al legii 361/2000 privind traficul rutier și modificarea anumitor legi). Dacă debitorul nu respectă restricția impusă, acesta se face vinovat de comiterea contravenției și este susceptibil de aplicarea amenzii în cuantum de aprox. 250-1000 euro, secundată de interdicția de a conduce pentru o perioadă cuprinsă între 6 și 18 luni³¹.

Reglementările din legislația Republicii Cehe stabilesc că anularea suspendării permisului de conducere poate fi dispusă de executorul judecătoresc, fie pe motivul că debitorul dovedește că are nevoie neapărat de permis pentru satisfacerea unor nevoi fundamentale ale vieții sale sau a nevoilor persoanelor aflate la întreținerea sa, fie atunci când debitorul a achitat pensia de întreținere.

Menționăm că legiuitorul ceh a preluat reglementările referitoare la aplicarea acestei măsuri din legislația altor state care deja aveau către 2013 o experiență în aplicarea acesteia – cum ar fi Slovacia (din 2009), Polonia, Regatul Unit etc.³²

Un alt remediu pentru debitorii cu restanțe mari la plata pensiei de întreținere este cel aplicat în SUA – dacă un părinte-debitor al pensiei de întreținere are restanțe de peste 2500 USD, acestuia îi poate fi **refuzată eliberarea pașaportului**. Debitorul nu va fi exclus din Programul de refuzare a pașapoartelor, chiar dacă restanțele lui scade sub pragul de 2500 USD, până când acesta nu va achita deplin datoria ori nu va exista un acord între părți³³.

Australia și Canada au măsuri similare, folosind **suspendarea pașapoartelor** pentru a impulsiona plata datoriilor de întreținere.

Cu referire la aceste măsuri coercitive indirecte, vom menționa că asupra lor Curtea Constituțională din Republica Moldova s-a expus prin hotărârea nr. 17 din 10.05.2017, declarând neconstituțional textul „Interdicția privind eliberarea documentelor de stare civilă, a actelor de identitate sau a permiselor de conducere se aplică exclusiv de către instanța de judecată” din articolul 22 alin. (1) lit. v) din Codul de executare al Republicii Moldova³⁴.

Totuși, ținând cont de practica altor – numeroase – state, cât și raționamentele Curții expuse la p. 94 - 98 ale Hotărârii, considerăm că este necesar a se reveni la reglementarea unor interdicții ca și măsuri de coerciție aplicată debitorului, dar cu remedierea aspectelor defectuoase indicate de Curte:

”94. Raționând mutatis mutandis, Curtea reține că, în lipsa unor criterii clare de aplicare, menținere și revocare, interdicția în cauză devine eo ipso ambiguă și creează o stare de insecuritate juridică pentru potențialii destinatari ai acestei măsuri. Or, o restricție a drepturilor persoanei trebuie să fie cert reglementată, instituind termene exacte de acțiune, care nu pot să se perpetueze. Respectiv, măsura contestată contravine standardului constituțional de protecție a drepturilor și libertăților, ce impune ca limitarea acestora să se

³¹ Pavel Klima ”Suspendarea permisului de conducere ca una din metodele de recuperare a pensiei de întreținere datorate în cadrul procedurii de executare silită – 11 ani de practică de aplicare” în lucrările Conferinței internaționale ”Provocări actuale ale procesului civil și ale executării silite”, Editura Universul Juridic, Târgu Mureș, 2024, pag. 187-188.

³² idem

³³ <https://www.acf.hhs.gov/css/faq/how-does-passport-denial-program-work>

³⁴ <https://www.constcourt.md/ccdocview.php?tip=hotariri&docid=621&l=ro>

realizeze într-un cadru normativ, care, pe de o parte, să stabilească expres cazurile de limitare a acestor valori constituționale, iar, pe de altă parte, să prevadă într-un mod clar, precis și previzibil aceste cazuri.

95. În același timp, Curtea constată că textul de lege ce constituie obiectul prezentei excepții de neconstituționalitate acordă per se instanțelor de judecată o marjă largă de apreciere.

96. Sub acest aspect, în jurisprudența sa Curtea a menționat că „o putere discreționară care nu este delimitată, chiar dacă face obiectul controlului judiciar din punct de vedere formal, nu trece de testul previzibilității [...]. Aceași concluzie este valabilă și pentru puterea discreționară nelimitată a instanțelor judecătorești” (HCC nr.28 din 23 noiembrie 2015, §61).

97. Curtea reține că norma contestată, deși autorizează o ingerință în dreptul la libera circulație și în dreptul la respectarea vieții private și de familie, **nu arată cu destulă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a instanțelor de judecată în domeniul analizat. În plus, nu este prevăzută nici o procedură de control al menținerii interdicției privind eliberarea documentelor de stare civilă, a actelor de identitate sau a permiselor de conducere după o eventuală aplicare a acestei măsuri.**

98. Astfel, Curtea constată că articolul 22 alin.(1) lit. v) teza a doua din Codul de executare este formulat de o manieră imprecisă și neclară, fapt care nu corespunde rigorilor de claritate și previzibilitate, conștințite în articolul 23 alin.(2) din Constituție.”³⁵

Conștienți fiind de faptul că aceste limitări/restricționări vizează unele drepturi fundamentale ale debitorului, opinăm că în raportul ”drepturile debitorului – drepturile și interesul superior al copilului” celui de-al doilea element îi revine ponderea și prioritatea. Or, obligația de întreținere este esențială, definitorie pentru buna creștere și educație a copilului, pe care statul o garantează conform Constituției. Astfel, din moment ce această obligație este garantată de stat, iar cel obligat să o asigure nu o face – este de datoria statului să intervină. Practica arată că măsurile coercitive, îndreptate spre limitarea unor drepturi au un grad de eficiență sporită și sunt mult mai greu, dacă nu chiar imposibil, de eludat.

Statisticile deținute de UNEJ indică același lucru – or, dacă până în anii 2015-2016 indicatorii executării documentelor executorii oscilau între 50-60%, din 2018 aceștia sunt în declin, oscilând între 26 și 17%.

Art. 64 al Codului de executare al Republicii Moldova prevede o măsură specifică de asigurare a executării – interdicția de a părăsi țara – singura, la moment, de fapt, care vizează un drept nepatrimonial al debitorului. Astfel, potrivit prevederilor acestui articol, ”interdicția de a părăsi țara în cel mult 6 luni se aplică de către judecător, la demersul executorului judecătoresc, doar atunci când prezența debitorului este necesară pentru executarea eficientă a documentului executoriu și doar după luarea măsurilor de asigurare a executării documentului executoriu, cu obligarea executorului judecătoresc de a efectua periodic un control privind necesitatea menținerii acestei interdicții. Încheierea instanței de judecată se execută imediat, însă poate fi atacată cu recurs. Demersul executorului judecătoresc privind interdicția de a părăsi țara se examinează pe baza materialelor anexate la demers, fără participarea părților. Instanța care examinează demersul poate dispune citarea participanților la proces și a executorului judecătoresc pentru a se pronunța cu privire la temeiurile invocate în demers.(...)”

³⁵ idem

Dacă este necesară menținerea interdicției pe un termen mai mare, aceasta poate fi aplicată în mod repetat în urma unui demers motivat al executorului judecătoresc, dar nu mai mult de 3 ori în cadrul aceleiași proceduri de executare.”

În chestionarul adresat executorilor judecătorești pe durata elaborării prezentului studiu, au fost formulate 2 întrebări referitoare la această măsură asiguratorie – astfel întrebarea nr. 9 se referă la faptul cât de frecvent aceștia au solicitat aplicarea interdicției de a părăsi țara în dosarele de încasare a pensiei de întreținere și, următoarea, la faptul cât de frecvent creditorii pe dosarele de încasare a pensiei de întreținere solicită aplicarea în privința debitorului a interdicției de a părăsi țara.

Astfel, rezultatele chestionării au arătat că toți executorii judecătorești-respondenți au recurs la solicitarea aplicării acestei măsuri de asigurare a executării – 53,5% au aplicat-o în circa 15% de cazuri, 25,6 % dintre respondenți au solicitat această măsură în circa 30-50% de cazuri, iar 20,9% o solicită foarte des – adică în peste jumătate de cazurile de executare a pensiei de întreținere gestionate.

Raportat la creditorii, executorii judecătorești indică că 59,5% solicită aplicarea acestei măsuri frecvent sau întotdeauna. Nici un executor judecătoresc nu a indicat că ar exista cazuri când aplicarea acestei măsuri să nu fie solicitată de nici un creditor pe cazurile care le-a gestionat.

La întrebarea 16 din chestionarul adresat executorilor judecătorești, aceștia au fost rugați să evalueze eficiența anumitor instrumente/abilități și aplicabilitatea lor în procedurile de executare silită de încasare a pensiei de întreținere. Astfel, 57,1% din respondenți au indicat că mecanismele de constrângere indirectă (limitarea unor drepturi, a accesului la unele servicii etc.) sunt deosebit de utile pentru lucrul cu această categorie de documente executorii, și încă 11,9% le-au calificat drept utile. Menționăm de asemenea că din toate cele 5 opțiuni de mecanisme/abilități enumerate la întrebarea 16, **mecanismele de constrângere indirectă** (limitarea unor drepturi, a accesului la unele servicii etc) au obținut **scorul cel mai înalt de apreciere**.

Acești indicatori confirmă eficiența sporită a mecanismelor indirecte de constrângere a debitorilor, atât din punct de vedere a executorilor judecătorești, cât și din perspectiva creditorilor. Or, în situația când, aparent, debitorul nu dispune de bunuri și/sau venituri sau acestea nu pot fi detectate, aplicarea acestui mecanism rămâne, de fapt, singura soluție cu potențial de a-l determina pe debitor să își onoreze obligațiile parentale sau să declare veniturile/bunurile sale.

Totuși, chiar dacă mecanismul reglementat de art. 64 Cod de executare este apreciat drept cel mai util din cele existente pentru constrângerea indirectă a debitorului, vom reține că există loc pentru îmbunătățirea și sporirea eficienței acestuia. Astfel, din norma menționată nu rezultă reglementarea clară a momentului începerii curgerii termenului pentru care este aplicată interdicția. De regulă, acest termen este aplicat și calculat de Poliția de Frontieră de la data înregistrării încheierii în evidențele acesteia. Totuși, există opinii că acest termen trebuie calculat de la data devenirii definitive a actului judecătoresc prin care acestea se dispun.

Deși se pot găsi argumente pentru ambele opinii, credem că ambele au drept consecință reducerea eficienței și sensului interdicției aplicate – or, dacă interdicția este dispusă/notată, iar încercarea de trecere a frontierei are loc în ultima zi a termenului pentru care a fost dispusă, atunci chiar în ziua următoare debitorul ar putea traversa nestingherit frontiera. Acest lucru devine în mod deosebit regretabil, dacă mai ținem cont că respectiva

restricție poate fi aplicată un număr limitat de ori – doar de 3 ori pe parcursul unei proceduri de executare – iar o procedură de executare de încasare a pensiei de întreținere poate dura și peste 18 ani.

Astfel, apreciem că pentru a da pondere maximă acestui mecanism și a-i crește eficiența, ar fi utilă precizarea în articolul care-l reglementează că termenul de 6 luni prevăzut actualmente urmează a fi calculat de la data primei încercări de traversare a hotarului. Doar atunci restricția va produce efect plinar, și ca durată, și ca eficiență.

Mai mult, am crede necesară o normă derogatorie în acest articol care să se refere la situația procedurilor de executare a pensiei de întreținere – care fie să excludă pentru ele limitarea numărului de aplicări sau, cel puțin, să prevadă un număr mai mare decât cele 3 permise de redacția actuală a articolului 64 Cod de executare.

Introducerea acestor modificări nu ar contraveni statuărilor CtEDO pe cauze având ca subiect limitarea dreptului la libera circulație. Or, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, în contextul unor litigii având ca subiect ingerința în dreptul de a părăsi țara, măsura de restricționare a trecerii frontierei de stat a unei persoane debitoare ar putea fi dispusă în cazul în care este necesară protejarea drepturilor altor persoane, și anume protejarea drepturilor și intereselor legitime ale creditorilor ce dispun de un titlu executoriu. În speța *Reiner c. Bulgariei* (nr. 46343/99 din 23 mai 2006), Curtea Europeană a estimat că „...din principiul proporționalității reiese că restricția privind dreptul de a părăsi țara sa din cauza unei datorii neachitate nu poate fi justificată decât în măsura în care urmărește un scop, perceperea datoriei, iar faptul că debitorul părăsește țara ar putea compromite șansele de a percepe suma în cauză”.

Conform constatările Curții Europene, măsura restrictivă trebuie să fie prevăzută expres de lege, să aibă la origine un temei legal și să fie aplicată doar după expirarea termenului de executare benevolă a titlului executoriu și după întreprinderea unor eforturi rezonabile pentru a percepe datoria prin alte mijloace, astfel încât restricția să fie o ultimă soluție de natură a influența conduita și responsabilitatea debitorilor pentru executarea titlurilor executorii. La fel, potrivit constatările Curții, această măsură trebuie să fie limitată în timp.

Astfel, introducerea unei norme derogatorii care ar permite aplicarea interdicției prevăzute de art. 64 Cod de executare nu de 3, ci, spre exemplu, 6 ori în cadrul procedurii de executare silită a pensie de întreținere s-ar încadra în rigorile expuse de CtEDO.

În răspunsurile și comentariile oferite de executorii judecătorești la chestionarul adresat, se menționează că durata examinării în instanța de judecată a demersurilor de aplicare a interdicției de a părăsi țara este uneori excesivă, fapt care tot scade din eficiența interdicției solicitate – or, șansele ca efectul produs de aceasta să fie cel scontat sunt mai mari în anumite perioade ale anului, când cetățenii circulă mai intens pe sensul de ieșire din țară.

Astfel, ar fi util să fie stabilit un termen imperativ în care instanța de judecată să se expună asupra admiterii/respingerii demersului executorului judecătoresc.

Pe **dimensiunea măsurilor de executare silită** aplicabile în procedurile de încasare a pensiei de întreținere, vom menționa că acestea sunt cele generale, comune tuturor categoriilor de documente executorii. Aceste măsuri sunt reglementate de art. 74 al Codului de executare.

Analiza reglementărilor Codului de executare privind urmărirea bunurilor și veniturilor debitorului, cât și discuțiile avute cu executorii judecătorești, indică existența unor

reglementări care, în opinia noastră, scad eficiența recuperării pensiei de întreținere, cum ar fi următoarele:

- **lipsa unor norme care ar stabili dincolo de oricare echivoc modul de aplicare și menținere a măsurilor de asigurare în privința bunurilor debitorului** pensiei de întreținere – or, în practică deseori se atestă situații când debitorul, sub presiunea restricțiilor aplicate, achită restanța anterioară, executorul judecătoresc ridică măsurile asigurătorii aplicate (or, la moment, debitorul nu are restanțe), și imediat după debitorul înstrăinează bunurile – reducând practic la zero șansele executării pentru perioada ulterioară. Soluțiile enunțate de executorii judecătorești intervievați în contextul acestui studiu pentru astfel de situații țin de următoarele: (1) ridicarea măsurilor asigurătorii să fie corelată nu doar cu achitarea restanței, ci și cu comportamentul anterior al debitorului, astfel, încât, dacă restanța înscrisă de el depășea 6 luni, măsurile de asigurare a executării să fie menținute chiar și dacă restanța a fost stinsă sau (2) să se impună în aceste situații debitorul fie să depună în contul executorului judecătoresc în avans suma echivalentă a 12/18 luni de plată a pensiei de întreținere (dacă aceasta este stabilită în sumă fixă), fie să se rețină din valoarea vânzării bunului cota ce revine pensiei alimentare (dacă aceasta este exprimată în cota procentuală).

- **stipularea clară în normele Codului de executare a noțiunii de venit al debitorului** – or, în opinia creditorilor, dar și a executorilor judecătorești, nu este clar dacă noțiunea de venit din care urmează a se face reținerile pentru pensia de întreținere indicat în actul judecătoresc sau în Codul de executare este identică cu aceeași noțiune, definită de Codul fiscal.

- Reglementarea clară a **statutului de creditor în procedurile de încasare a pensiei de întreținere a copilului** – or, conform situației actuale, în dosarele de încasare a pensiei de întreținere a copilului, în documentele executorii se indică drept creditor părintele cu care copilul locuiește. Totuși, opinăm că ar fi necesar să se indice drept creditor nemijlocit copilul, iar părintele să apară în procedura de executare în calitate de reprezentant legal al copilului-beneficiar. Justificăm această opinie prin faptul că, în ipoteza executării obligației prin transmiterea în contul datoriei a unui bun, proprietar al bunului ar trebui să devină copilul, nu părintele cu care acesta domiciliază. În caz contrar, există riscul ca bunul, transmis în proprietatea părintelui să fie urmărit de creditorii săi personali și în acest mod copilul să fie lipsit de el. O altă fațetă a problemei ar apare în situația decesului părintelui indicat în documentul executoriu drept creditor – or, în asemenea circumstanțe executorul judecătoresc, în virtutea prevederilor art. 83 CE ar urma să înceteze dosarul de executare, ceea ce este în mod evident incorect.

- Pornind de la experiența altor state, dar și de la statisticile analizate în debutul studiului (care indică o discrepanță substanțială între quantumul minim de existență și sumele încasate drept pensie de întreținere), am crede utilă **reglementarea în Codul familiei a unui quantum minim al pensiei de întreținere** încasate, aplicat în corelare și cu cota procentuală din venitul debitorului. Menționăm în acest sens, că Ministerul Muncii și Protecției Sociale, întru executarea hotărârii nr. 23 din 15 noiembrie 2024 a Curții Constituționale (prin care Curtea a declarat neconstituțională omisiunea legislativă dedusă din prevederile articolului 108 din Codul familiei de a

reglementa un mecanism de indexare a pensiei de întreținere a copilului stabilită în sumă fixă) a elaborat proiectul de lege pentru modificarea art. 108 din Codul Familiei (număr unic 1121/MMPS/2024³⁶). Potrivit acestui proiect, art. 108 al Codului Familiei se va expune în următoarea redacție:

”Articolul 108. Cuantumul pensiei de întreținere stabilită într-o sumă bănească fixă.

(1) Pensia de întreținere stabilită de instanța judecătorească într-o sumă bănească fixă constituie cel puțin 50% din cuantumul minimumului de existență (media anuală), stabilit categoriei de populație corespunzătoare pentru anul precedent, de către Biroul Național de Statistică.

(2) Pensia de întreținere stabilită de instanța judecătorească conform prevederilor alin. (1) se achită în anii următori corespunzător valorii anuale a minimumului de existență (media anuală), stabilit de Biroul Național de Statistică, fără a fi necesară pronunțarea unei noi hotărâri în acest sens.

(3) Hotărârea instanței judecătorești prin care s-a stabilit pensia de întreținere prevăzută la alin. (1) reprezintă un titlu executoriu. În cazul în care debitorul întreținerii nu efectuează plata pensiei în cuantumul stabilit de instanța judecătorească, creditorul se poate adresa executorului judecătoresc din raza teritorială în care domiciliază debitorul pentru executarea silită a hotărârii.”

Considerăm că proiectul necesită îmbunătățiri, cel puțin pentru următoarele motive:

- nu oferă soluții pentru pensiile de întreținere calculate în cuantum mai mare decât 1/2 din cuantumul minimumului de existență, cât și pentru cele stabilite anterior în sumă fixă – or, să ne imaginăm că creditorii/debitorii pensiilor de întreținere vor face de sine stătător un calcul al sumei dispuse spre încasare stabilind proporționalitatea până la sutimi a acestuia din cuantumul minimumului de existență aplicabil pentru data emiterii hotărârii judecătorești și se vor îngriji anual de ajustarea proporțională a acestuia, cât și la schimbarea vârstei beneficiarului - este un exercițiu dificil în realitățile sociale ale republicii. Astfel, pentru a evita eventualele diferende, inclusiv judiciare, trebuie reglementată opțiunea ca, în cazul când părțile nu ajung la o înțelegere în privința ajustării sumei, acestea pot solicita serviciul executorului judecătoresc/UNEJ pentru eliberarea unei note de calcul, care să actualizeze actul judecătoresc și să ofere claritate și previzibilitate ambelor părți despre cuantumul sumei obligatorii spre plată. În acest sens, ar fi nevoie de intervenții și în Codul de executare și/sau Legea 113/2010.

- proiectul nu oferă soluții pentru indexarea sumelor fixe dispuse spre încasare prin contract încheiat între creditor și debitorul întreținerii;

- proiectul nu oferă soluții pentru situațiile când întreținerea lunară e stabilită proporțional veniturilor debitorului întreținerii (de ex. 20% din veniturile debitorului) – chiar dacă Curtea Constituțională, examinând sesizarea ridicată de judecătorul C. Chilian, s-a referit la întreținerea lunară stabilită în sumă fixă, odată inițiat mecanismul de modificare a legii ar trebui să se identifice soluții simetrice pentru toți copiii.

36 <https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/1121-mmms-2024.pdf>

- portalul Biroului Național de Statistică³⁷ oferă posibilitatea identificării informațiilor privind cuantumul minimului de existență doar pentru perioada 2019-2024. Astfel, în situația unui creditor – beneficiar al pensiei de întreținere, care a obținut hotărârea judecătorească în 2019, aplicarea mecanismului instituit prin proiect nu ar fi posibilă - or, nu s-ar putea stabili cât constituia suma dispusă în 2019 raportat la minimul de existență din anul precedent - adică 2018.

- apreciem inechitabil ca cuantumul pensiei de întreținere încasat să fi calculat proporțional minimului de existență valabil pentru un an în urmă – ar fi de reflectat asupra posibilității actualizării la zi, deși conștientizăm dificultățile inerente.

- la fel, am crede absolut necesar să se reglementeze că pentru sumele restante se va aplica cuantumul minimului de existență valabil la data efectuării plăților - exact cum este reglementat de Codul de executare pentru debitorii ce nu dispun de venituri confirmate. Or, suma restantelor plătite în 2024 pentru 2010-2024 trebuie raportată la realitățile economice de la data primii banilor de către creditor. În acest sens, este nevoie de intervenții în Codul de executare.

Modificările operate în Codul civil referitor la procedurile de acceptare a moștenirii, generează, în ultima perioadă, situații când debitorii acceptă moștenirea și o înstrăinează instant, în fața notarului, eludând înregistrarea acesteia în Registrul de publicitate corespunzător - și în acest mod se sustrag urmării silite exercitate de executorul judecătoresc (doar în luna noiembrie 2024 executorii judecătorești au semnalat UNEJ 5 cazuri de acest fel, 2 dintre care vizau dosare de executare a pensiei de întreținere, cu restanțe considerabile - în care debitorii au dispus asupra donării cotei succesoriale ce le revenea rudelor sale, trecând peste procedura înregistrării dreptului de proprietate după sine – pentru a evita urmărirea acestora în folosul creditorului). Această situație poate genera riscuri serioase de implicare a răspunderii statului pentru omisiunea de a asigura mecanisme eficiente de protecție și asigurare a respectării drepturilor creditorului. Pentru a preveni aceste situații, considerăm necesară implementarea **cât mai curând a unui mecanism de corelare a interdicțiilor aplicate de executorul judecătoresc cu dreptul de disponibilitate al debitorului de a accepta/refuza moștenirea și a dispune instant de aceasta.**

Nu putem trece cu vederea și riscurile pentru copiii debitorului care locuiesc cu acesta, în situația când restanțele acumulate de debitor pentru întreținerea altui/altor copii ai săi ating sume ce permit urmărirea imobilului în care acesta domiciliază. Pentru astfel de situații, ar fi util ca autoritățile să se preocupe de crearea unor locuințe de manevră, care să fie oferite debitorilor și membrilor familiei sale, al căror domiciliu a fost supus urmării silite. În acest sens, ar fi necesar (1) să se opereze modificări la Legea nr. 75 din 30.04.2015 cu privire la locuințe, astfel încât noțiunea de **”locuință de manevră”** să acopere nu doar situația cazării temporare a persoanelor ale căror locuințe suportă lucrări de reparație capitală sau de reconstrucție, ce nu pot fi efectuate în blocuri fără evacuarea locatarilor, ori destinată cazării persoanelor rămase fără locuințe în urma calamităților naturale, **ci și cea a persoanelor care au fost evacuate din locuințele sociale sau evacuate, în condițiile Codului de executare, din locuințele ce le-au aparținut anterior cu drept de proprietate** și (2) să se identifice spațiile ce pot fi folosite pentru crearea/multiplicarea locuințelor de manevră.

Pe altă dimensiune, ne vom referi și la percepțiile/problemele semnalate cu referire la

³⁷https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/30%20Statistica%20sociala/30%20Statistica%20sociala_04%20NIV_NIV050/NIV050090.px/?rxid=cd9139c8-a3e3-410a-b617-5a26ae1f6fae

comunicarea cu executorii judecătorești. Astfel, din analiza rezultatelor chestionării creditorilor, se conturează concluzia că 33,3% dintre creditorii chestionați se declară foarte mulțumiți și mulțumiți de interacțiunea/comunicarea cu executorul judecătoreesc, aceasta chiar dacă plata se face lunar cu regularitate doar în 11.1% din cazurile chestionate. 44,4% din creditorii se declară relativ mulțumiți de comunicarea care au stabilit-o cu executorul judecătoreesc, iar 11.1% se declară absolut nemulțumiți.

Analiza răspunsurilor la întrebarea 13 din chestionarul dedicat creditorilor, indică că creditorii **și-ar dori o comunicare mai frecventă și mai detaliată cu executorul judecătoreesc** care le gestionează cazul, dar și informații periodice despre evoluția/perspectivile cazului.

Din perspectiva executorilor judecătorești, timpul este o resursă prețioasă, iar, în cazul particular la dosarelor de încasare a pensiei de întreținere, timp se consumă mult mai mult decât în cazul dosarelor din alte categorii. În plus, acest timp nu este acoperit de taxele pentru efectuarea actelor executorului judecătoreesc, din motiv că creditorii pe aceste dosare sunt scutiți de obligația avansării lor. Pentru a reconcilia aceste două viziuni (ambele justificate, de altfel), ar fi necesare soluții tehnice ce ar permite primirea informațiilor despre caz la distanță, fără implicarea timpului și resurselor executorului judecătoreesc. În acest sens, ar fi recomandabil ca autoritățile să se preocupe de crearea unei interfețe a registrului procedurilor de executare destinată părților dosarului de executare.

În aceeași ordine de idei, campaniile de informare a creditorilor, dar și cele de sensibilizare a debitorilor plătitori de pensie de întreținere, ar aduce un plus de cunoștințe și determinare în executarea drepturilor și obligațiilor ce revin părților în aceste dosare de executare. Potrivit informațiilor oferite de UNEJ în anii 2012-2013, aceasta a lansat, din surse proprii, campanii de sensibilizare a debitorilor plătitori ai pensiei de întreținere, și oferă constant consultanță solicitanților pe aspecte juridice legate de procedurile de executare.

Ar fi de salutat și stimulat implicarea donatorilor și autorităților publice locale și centrale în activități de sensibilizare a debitorilor plătitori de pensii de întreținere.

Totodată, având în vedere că de curând Legea privind executorii judecătorești a fost modificată, astfel încât ea indică asupra adoptării de către Ministerul Justiției a unor standarde profesionale pentru executorii judecătorești, am crede că este o oportunitate de a include în acele standarde și norme minime de respectat în comunicarea cu părțile procedurii de executare.

La fel, executorii judecătorești resimt ca și o necesitate, împărtășită în cadrul interviurilor, sporirea abilităților de negociere și convingere, prin instruirii dedicate, ateliere de aplicare a tehnicilor de comunicare non-conflictuală și persuasivă.

Astfel de instruirii de asemenea ar putea fi prevăzute ca și parte a standardelor de calitate, cu implicarea autorităților și organului profesional în realizarea lor.

4.CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

4.1 CONCLUZII

Concluziile conturate în urma realizării prezentului studiu subliniază necesitatea stringentă de a îmbunătăți mecanismul de executare silită a pensiei de întreținere a copilului, astfel încât acesta să fie funcțional și echitabil.

Problemele identificate derivă fie din deficiențe legislative sau instituționale, fie din aplicarea neuniformă a cadrului legal existent, dar și din insuficienta comunicare cu părțile procedurii de executare.

În esență, reglementările naționale se aliniază standardelor internaționale și practicilor europene în domeniul executării silite a obligațiilor de întreținere. Totuși, în aplicarea corectă a acestor reglementări, apar disfuncționalități care pot duce la încălcări ale drepturilor părților în procedura de executare. A fost observată și lipsa unor practici de lucru uniforme și a unei interpretări coerente a normelor legale. Majoritatea acestor probleme ar putea fi soluționate prin eforturi conjugate, vizând unificarea practicilor, organizarea de instruiți specializate pentru executori, precum și prin campanii de informare a publicului.

Pentru ca aceste eforturi să aibă rezultatul scontat, este esențială introducerea în legislație a unor mecanisme de descurajare a abuzurilor din partea debitorilor, angajatorilor - fenomen care afectează calitatea executării silite a obligațiilor de întreținere.

Cadrul normativ trebuie revizuit și îmbunătățit pentru a garanta desfășurarea unei proceduri de executare echitabile, eficiente și proporționale, care să asigure drepturile fiecărei părți, or, la moment, aparent acesta este destul de permisiv cu debitorii. Datele statistice colectate în cadrul realizării studiului au indicat clar asupra acestui lucru – căci din 2012 până în prezent indicatorii executării documentelor executorii sunt în scădere dramatică (de la peste 50% la sub 20%, în prezent).

Atât creditorii, cât și executorii judecătorești consideră că această situație se datorează modificărilor legislative din perioada 2017-2022, care au redus metodele și întinderea măsurilor de executare silită. La fel, majoritatea creditorilor resimt situația neîncasării pensiei de întreținere drept consecință a sentimentului de impunitate al debitorului.

Se remarcă dificultatea încasării pensiilor de întreținere datorită diverselor metode utilizate de debitori pentru a-și ascunde veniturile sau pentru a evita înregistrarea bunurilor în proprietatea lor. Actualele măsuri de executare care vizează doar patrimoniul debitorului, sunt adesea ineficiente în aceste cazuri, motiv pentru care se impune identificarea măsurilor alternative.

Atât percepțiile creditorilor, cât și ale executorilor referitor la mecanismele ce ar spori eficiența executării silite a pensiei de întreținere gravitează în jurul mijloacelor coercitive indirecte, care ar impune executarea obligației de întreținere pentru situația când, aparent, debitorul nu dispune de venituri urmăribile.

Astfel, se impune sporirea transparenței, eficienței și simplificarea procesului de executare silită a pensiei de întreținere, asigurând în acest mod o mai bună protecție a drepturilor copilului.

Cu referire la sporirea transparenței procedurilor de executare, dezideratul conturat din chestionarea creditorilor ține de oferirea unor informații actuale, cu o periodicitate constantă asupra evoluției dosarului. În acest sens, efortul autorităților ar trebui să se concentreze asupra oferirii unui instrument de documentare la distanță despre parcursul dosarului de executare.

De asemenea, datele colectate indică necesitatea intervenției și pe dimensiunea modalității stabilirii cuantumului pensiei de întreținere, cât și a ajustării acestuia la realitățile economice. Or, sondajul, dar și datele statistice, au indicat o discrepanță substanțială între minimumul necesar de trai pentru un copil și suma încasată în mediu lunar cu titlu de pensie de întreținere.

Din cele enunțate, deducem concluzia generală că încasarea pensiei de întreținere e percepută și abordată de legislația națională drept o chestiune preponderent privată, abordare care distonează cumva cu postulatele constituționale și cele din tratatele internaționale privind prioritizarea protecției intereselor copilului.

4.2 RECOMANDĂRI

Vom prezenta în cele ce urmează recomandările sintetizate din studiul realizat prin prezentul raport, raportându-le la anumite instituții/autorități publice care le-am crede în măsură să se preocupe de implementarea acestora. Aplicarea acestor recomandări ar oferi un cadru mai ferm pentru a asigura plata pensiei de întreținere și ar avea, indubitabil, un impact social mare, contribuind la creșterea calității vieții copiilor beneficiari de pensii de întreținere și la realizarea pleneră a sarcinilor statului în materie de protecție a drepturilor copilului.

Recomandările pornesc de la o **recomandare generală**, aplicabilă tuturor subiecților cu drept de inițiativă legislativă, instanțelor de judecată, agenților constatatori și organelor de protecție socială, **de a prioritiza interesul copilului, astfel ca în toate cazurile de conflict dintre drepturile debitorului și interesul superior al copilului, prioritatea să fie acordată acestuia din urmă**. Obligația de întreținere a copilului este garantată de stat, iar statul are responsabilitatea de a interveni atunci când această obligație nu este respectată.

Ministerul Justiției:

1. Să elaboreze și să promoveze un proiect de modificare a Codului de executare, în vederea **stabilirii copilului ca fiind creditorul direct în dosarele de pensie de întreținere**, pentru a asigura protecția bunurilor primite ca plată a obligațiilor de întreținere și a nu crea dificultăți în derularea procedurii de executare.
2. Să elaboreze, în comun cu *Ministerul Muncii și Protecției Sociale*, un proiect de modificare a Codului Familiei și Codului de executare, punând la bază metodologia de stabilire a cuantumului minimului de existență pentru copil, în funcție de vârstă, pentru a asigura **reglementarea unui quantum minim al pensiei de întreținere în Codul familiei, astfel încât să fie asigurată o sumă care să satisfacă necesitățile minime ale copilului, egală cu cel puțin echivalentul cuantumului minimului de existență pentru copil, în funcție de vârstă - valabil atât în cazul stabilirii plății în sumă fixă, cât și în cazul stabilirii acesteia proporțional veniturilor debitorului**.
3. Să elaboreze și să promoveze un proiect de modificare a Codului de executare, **pentru reconsiderarea modului în care statul oferă facilități financiare pentru creditorii pensiilor de întreținere**. La moment, Codul de executare al Republicii Moldova prevede scutirea creditorilor pe pensii de întreținere de la plata taxelor pentru actele executorii, măsură necesară și justificată pentru a sprijini creditorii în procesul de recuperare a pensiei de întreținere. Această facilitate, însă, transferă costurile către executorii judecătorești, ceea ce poate fi considerată o povară suplimentară pentru aceștia și care afectează calitatea lucrului cu această categorie de dosare de executare. Astfel, elaborarea proiectului ar urma să pună accentele în modul firesc pentru un stat de drept, stabilind că acoperirea acestor costuri ale procedurii de executare se va face din contul bugetului de stat, prin alocarea sumelor către executorii judecătorești, proporțional numărului de dosare de executare gestionate.
4. **Să contribuie la definitivarea și implementarea (ulterior adoptării) prevederilor legale de realizare a hotărârilor Curții Constituționale, prin care**

aceasta a evidențiat nevoia **reglementării unui termen pentru a soma debitorul cu privire la posibilitatea executării benevole a documentului executoriu** înainte de a iniția executarea silită. Aceasta este o măsură ce ar putea facilita executarea de bunăvoie și ar preveni abuzurile potențiale din partea creditorilor de rea-credință. Soluția identificată prin proiectul de lege, adoptată în data de 18.12.24 de Guvern, pune în echilibru interesele părților procedurii de executare în ceea ce privește oferirea șanseii unei executări voluntare debitorului, fără a împovăra excesiv creditorii în dosarele de încasare a pensiei de întreținere. **Totuși, Ministerului Justiției** îi mai revine sarcina de a modifica unele prevederi ale proiectului astfel ca executarea acestui tip de creanță să nu devină o corvoadă juridică – atât pentru creditor, cât și pentru executorul judecătoresc. În acest sens, se impune **regândirea consecințelor juridice ale achitării de către debitor a celor 3 tranșe în avans** (fiind inadmisibilă încetarea pe acest temei a procedurii de executare), instituirea obligației debitorului de a depune o cauțiune, înaintea restituirii documentului executoriu sau identificarea unor mecanisme de conservare a bunurilor debitorului pe durata plății pensiei de întreținere. Totodată, în **situația existenței procedurilor de executare silită inițiate de alți creditori asupra debitorului, ca și măsură prudențială și de natură să asigure prioritizarea stingerii obligațiilor de întreținere, e necesară menținerea acestor documente executorii în procedura de executare silită.**

5. Să elaboreze și să promoveze, în comun cu *Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești*, un proiect de modificare a Codului contravențional, pentru a modifica art. 318 Cod contravențional, **prin identificarea alternativelor sancțiunii contravenționale sub formă de amendă aplicată pentru neexecutarea obligațiilor pecuniare**. Aplicarea amenzilor contravenționale debitorilor care nu își îndeplinesc obligațiile pecuniare este inefficientă, dat fiind că aceștia adesea nu au resurse pentru a plăti sumele restante. În acest sens, sancțiunea muncii neremunerate pare a fi mai eficientă, în special dacă ar fi secundată de plata către minor a echivalentului muncii prestate de debitor.
6. Să elaboreze și să promoveze, în comun cu *Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești*, un proiect de modificare a Codului de executare și a Codului contravențional, pentru a modifica art. 318 Cod contravențional, **pentru instituirea posibilității popririi** (similar legislației din România) **aplicate angajatorului și altor terți** care nu execută dispozițiile executorului judecătoresc de reținere din salariu, cât și stabilirea unor amenzi dure pentru astfel de situații. Prin acest mecanism, în caz de neconformare a terțului poprit (angajatorul), creditorul poate solicita reținerea sumei din conturile acestuia. Totodată, acest terț poprit ar putea fi sancționat cu o amendă considerabilă, descurajând astfel susținerea debitorilor în neplata pensiei de întreținere.
7. Să elaboreze și să promoveze, în comun cu *Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești*, un proiect de modificare a Codului de executare și a Codului de procedură civilă, eventual și a altor acte normative, în funcție de natura restricțiilor care vor fi luate în considerație, prin care să se reglementeze **posibilitatea și condițiile aplicării unor măsuri restrictive similare celor aplicate în alte state, care să vizeze drepturile și libertățile debitorilor cu restante la plata pensiei de întreținere**, cum ar fi aplicarea arestului pentru neexecutarea obligației de întreținere, restricționarea eliberării pașaportului, suspendarea permisului de conducere a autovehiculului etc.

Aceste sancțiuni ar putea înceta imediat după plata sumei restante, oferind un stimulent eficient pentru debitorii care nu își îndeplinesc obligațiile. Totuși, în acest context subliniem **importanța stabilirii unor criterii clare de aplicare, menținere și revocare a măsurilor restrictive, pentru a evita insecuritatea juridică și pentru a asigura respectarea drepturilor fundamentale ale ambelor părți ale procedurii de executare.**

8. Să elaboreze și să promoveze, în comun cu *Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești*, un proiect de modificare a Codului de executare, **pentru clarificarea modului de calculare a termenului de aplicare a interdicției de a părăsi țara**: se propune ca termenul de 6 luni pentru interdicția de părăsire a țării să fie calculat de la data primei încercări de traversare a frontierei de către debitor. Această măsură ar preveni situațiile în care interdicția devine inefficientă din cauza expirării termenului chiar în momentul încercării de aplicare.
9. Să elaboreze și să promoveze, în comun cu *Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești*, un proiect de modificare a Codului de executare, **în vederea extinderii numărului de aplicări a interdicției de a părăsi țara** pentru debitorii pe dosarele de executare silită a pensiei de întreținere – în acest sens se recomandă eliminarea limitării la trei aplicări succesive ale interdicției sau, alternativ, majorarea acestei limite la șase aplicări în cadrul aceleiași proceduri de executare.
10. Să elaboreze și să promoveze un proiect de modificare a Codului de procedură civilă, pentru stabilirea unui **termen legal de soluționare a demersurilor de aplicare a interdicției de a părăsi țara**, pentru a crește eficiența acestei măsuri. Totodată, pentru realizarea acestei recomandări sunt necesare și mecanisme pentru descurajarea încălcării de către instanțele de judecată a termenelor de examinare, ce ar putea fi conceptualizate și implementate de **organele responsabile pentru controlul activității judecătorilor**.
11. Să elaboreze și să promoveze, în comun cu *Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești*, un proiect de modificare a Codului de executare, pentru introducerea unor norme care **să prevină înstrăinarea bunurilor de către debitorul plății pensiei de întreținere după ridicarea măsurilor asiguratorii**, corelând ridicarea acestor măsuri cu comportamentul anterior al debitorului/vechimea restanței admise etc.
12. Să elaboreze și să promoveze, în comun cu *Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești*, un proiect de modificare a Codului de executare, pentru **definirea explicită a termenului de „venit” în Codul de executare**, în vederea clarificării surselor de reținere a pensiei de întreținere.
13. Să elaboreze și să promoveze, în comun cu *Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești* (**Ministerul Muncii și protecției sociale**) un proiect de lege pentru modificarea Codului de executare, pentru realizarea **obligației de a efectua indexarea pensiei de întreținere conform art. 24 din Codul de executare**, având ca punct de pornire, eventual proiectul elaborat de Ministerul Muncii și Protecției Sociale (număr unic 1121/MMPS/2024), sau elaborând un alt proiect - mai amplu, care ar viza Codul Familiei, Codul de executare, Legea 113/2010, ținând cont de sugestiile ce se conțin în raport.

14. Să aplice **metode de descurajare a plăților ”la negru” și a achitărilor în numerar**, prin eforturi comune cu **Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Finanțelor, Serviciul fiscal de stat etc.**
15. Să elaboreze și să promoveze un proiect de lege pentru modificarea Codului de executare, Legii privind procedura notarială, eventual a Codului Civil, pentru a **instăui mecanisme ce ar împiedica înstrăinarea instanță de către debitor a părții succesoriale acceptate și ar exclude în acest mod eludarea executării silite a obligațiilor ce incumbă debitorului.**
16. Să elaboreze și să promoveze, în comun cu *Ministerul Finanțelor, Cancelaria de Stat și Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești*, un proiect de lege pentru modificarea Legii cu privire la locuințe și a Codului de executare pentru a reglementa **aplicabilitatea oferirii locuințelor de manevră familiilor debitorilor a căror locuință a fost, ca unică soluție posibilă, executată silit.**
17. Să creeze, prin eforturi comune cu *Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești și donatorii interesați să sprijine această activitate*, o **interfață online pentru registrul procedurilor de executare, permițând părților să acceseze dosarul la distanță**, sporind în acest mod transparența procedurilor și reducând presiunea asupra executorilor judecătorești.
18. Să includă, prin efortul *Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești*, cu suportul acordat de *organizații donatoare*, **standardele de comunicare cu părțile și abilitățile de negociere și persuasiune în formarea profesională a executorilor judecătorești.**
19. Să sprijine și să extindă **campaniile de informare și sensibilizare adresate creditorilor și debitorilor**, prin implicarea altor autorități (*Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Educației și Cercetării, Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești*) și a *organizațiilor donatoare*, dar și a *autorităților publice locale* (pentru a asigura promovarea atât la nivel urban, cât și rural). Printre acestea s-ar putea regăsi următoarele idei care pot contribui la conștientizarea importanței respectării obligației de întreținere a copilului:
 - (a) **Campanii media cu mesaje emoționale**
 - Spoturi video și afișe care prezintă impactul pozitiv al pensiei de întreținere asupra dezvoltării copilului, punând accent pe educația, sănătatea și bunăstarea sa.
 - Testimoniale de la părinți și copii despre cum această contribuție le-a îmbunătățit viața.
 - (b) **Platforme online dedicate**
 - Crearea unui site sau a unor pagini pe rețelele sociale care explică obligația de întreținere, drepturile copilului și consecințele neplății.
 - Tutoriale video și articole care oferă sfaturi practice pentru părinți în procesul de calcul și plată a pensiei.
 - (c) **Programe de educație juridică**
 - Organizarea de seminarii, workshop-uri și sesiuni de informare în școli (în special, clasele superioare), comunități și la locurile de muncă.
 - Distribuirea de broșuri care să explice în termeni simpli obligațiile legale și impactul neglijării lor.
 - (d) **Colaborări cu personalități publice**
 - Campanii cu sloganuri puternice, promovate de figuri cunoscute, pentru a transmite mesaje despre responsabilitatea parentală.

(e) **Simulări juridice pentru tineri și adulți**

- Evenimente interactive unde participanții pot învăța despre procesele de stabilire a pensiei de întreținere și despre drepturile copilului.

(f) **Campanii comunitare**

- Proiecte care să implice bisericile, școlile și alte instituții locale în organizarea de discuții și evenimente tematice.
- Implicarea părinților în grupuri de sprijin, unde pot învăța despre importanța susținerii copilului lor.

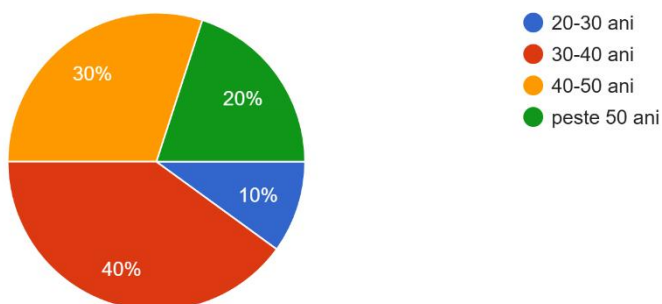
(g) **Spoturi împotriva neglijării obligației de întreținere**

- Mesaje care evidențiază riscurile legale și morale ale neplății, dar și consecințele asupra dezvoltării copilului.
- Exemple fictiv-realiste sau reale (însă depersonalizate), despre dificultățile întâmpinate de copiii care nu primesc sprijin financiar adecvat.

Anexa 1. Răspunsurile creditorilor la chestionarul elaborat în cadrul studiului „*Analiza mecanismului și procedurilor de executare a pensiei de întreținere a copiilor*”

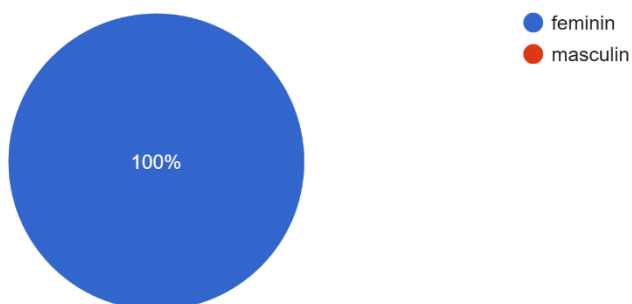
1. Indicați categoria de vârstă în care Vă încadrați:

10 răspunsuri

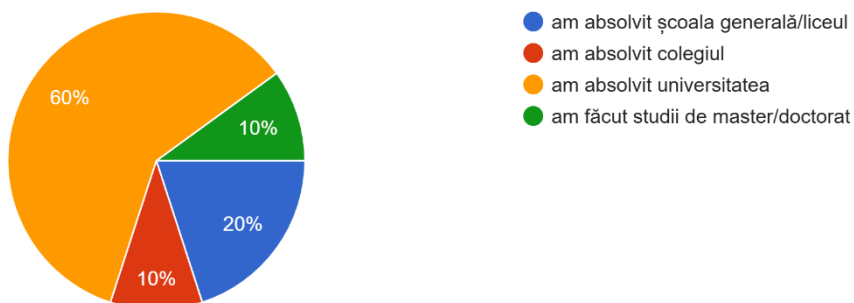
2. Genul dvs:

10 răspunsuri

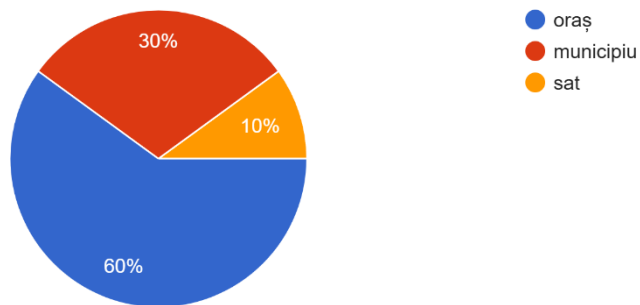

3. Indicați nivelul ultimelor studii absolvite de dvs:

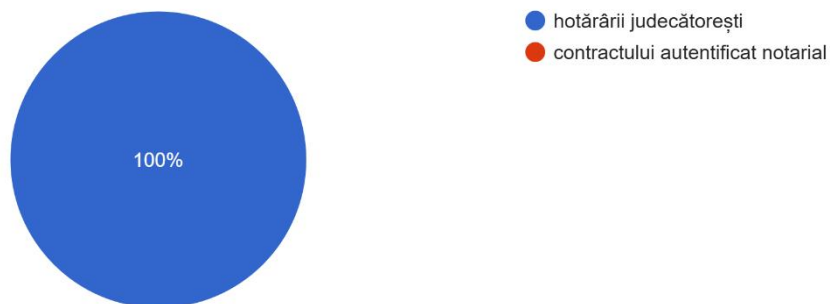
10 răspunsuri

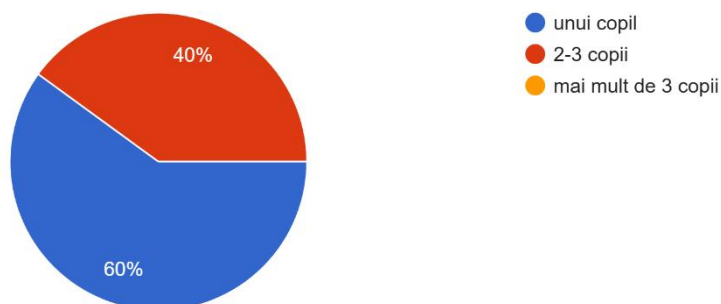
4. Locuiți în:
10 răspunsuri

5. Încasarea pensiei de întreținere în cazul dvs urmează să se facă în temeiul:
10 răspunsuri

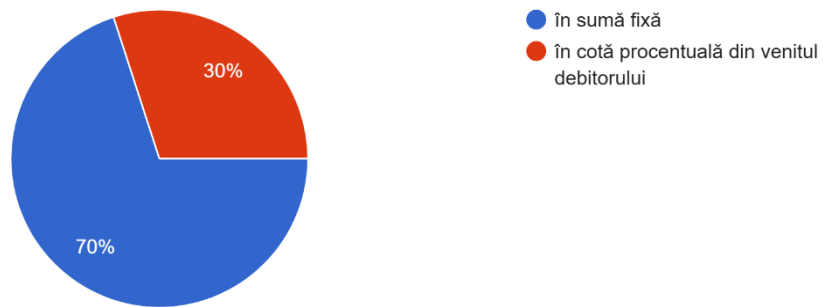

6. În cazul dvs, pensia de întreținere se încasează în beneficiul:
10 răspunsuri

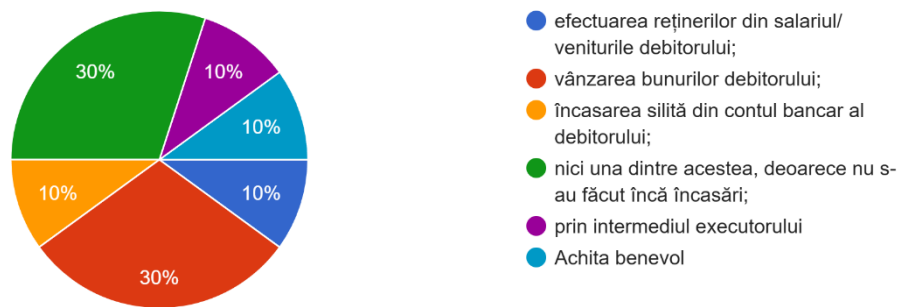
7. Pensia de întreținere care o aveți de încasat a fost stabilită:

10 răspunsuri

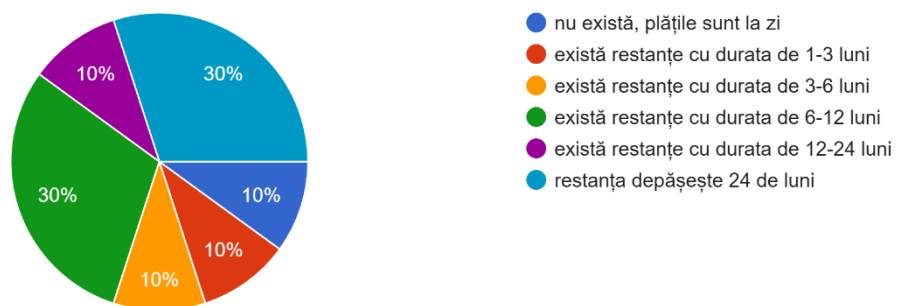
8. În cazul dvs., pensia de întreținere se încasează (s-a încasat) prin:

10 răspunsuri

9. La momentul completării acestui chestionar, există restanțe la plata pensiei de întreținere?

10 răspunsuri

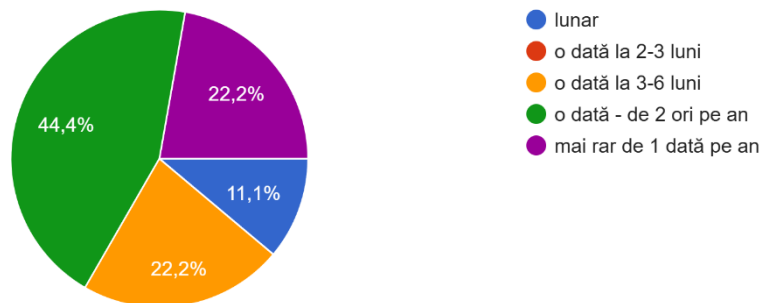
10. La momentul completării acestui chestionar, de cât timp se află în executare silită dosarul de plată a pensiei de întreținere?

10 răspunsuri

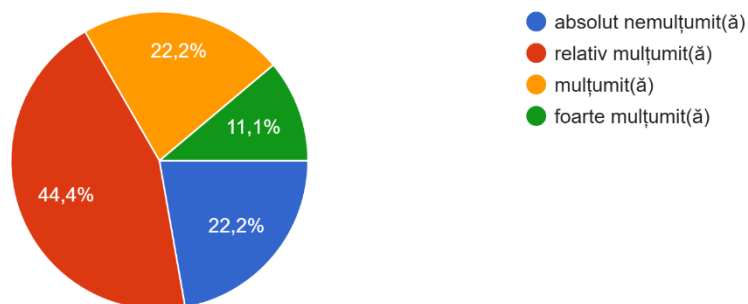
11. Cât de regulat primiți sumele destinate întreținerii copilului/copiilor:

9 răspunsuri

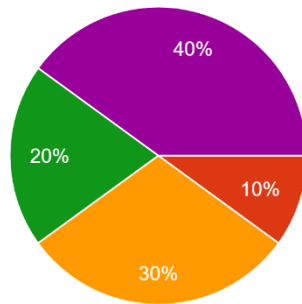
12. Evaluați gradul dvs de mulțumire de comunicarea care o aveți cu executorul judecătoresc ?

9 răspunsuri

13. Ce ați dori să îmbunătățiți în comunicarea cu executorul judecătoresc:

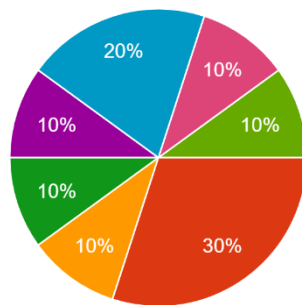
10 răspunsuri

- accesul mai rapid la documentele din procedura de executare
- să am posibilitatea pentru mai multe discuții cu executorul judecătoresc
- să obțin regulat (o dată la 1-3 luni) informații despre dosarul de executare
- sa mi se explice mai detaliat perspectivele cazului meu
- altceva

14. Care sunt motivele neachitări regulate a pensiei de întreținere de către celălalt părinte:

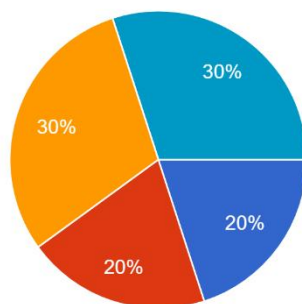
10 răspunsuri

- Nu are posibilitatea să achite
- Nu are dorința să achite
- Nu este pedepsit dacă nu achită
- Are altă familie/alți copii
- Nu are venituri regulate
- Câștigurile lui/ei nu sunt oficiale (e plătit(ă) la negru)
- Nu cunosc
- Câștigurile lui Nu sunt oficiale, Nu este pedepsit daca nu achita

15. Nivelul material/financiar de trai al celuilalt părinte este:

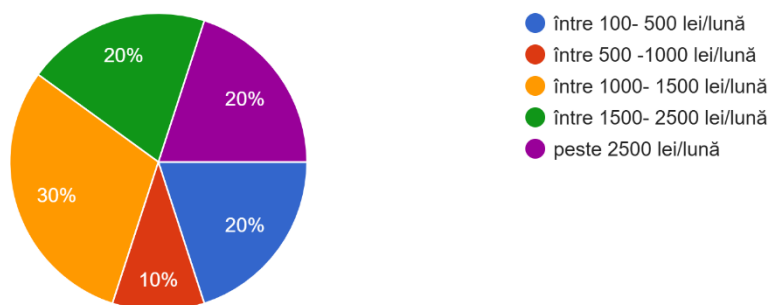
10 răspunsuri

- similar cu al dvs
- puțin mai bun decât al dvs
- substanțial mai bun decât al dvs
- puțin mai rău decât al dvs
- substanțial mai rău decât al dvs.
- nu cunosc

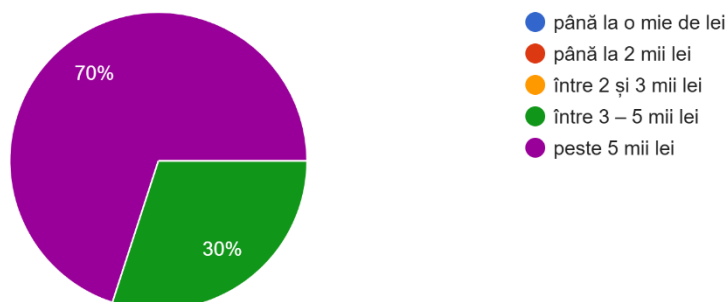
16. Care este suma medie lunară a pensiei de întreținere pentru un copil pe care ați primit-o în ultimul an:

10 răspunsuri

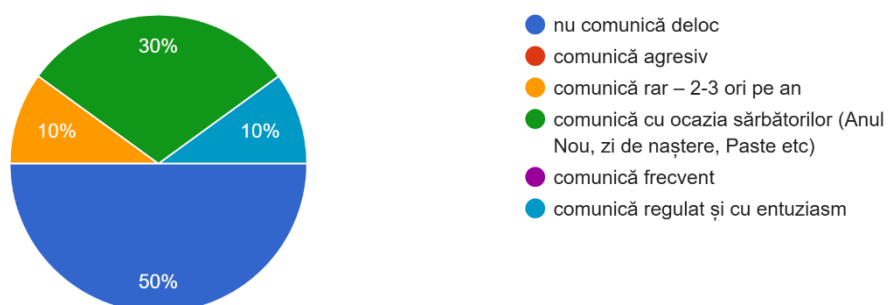
17. Indicați (opțional) suma medie care o cheltuiți lunar pentru produse alimentare, haine și instruirea copilului

10 răspunsuri

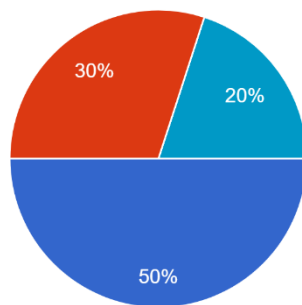
18. Cum apreciați relația/comunicarea celuilalt părinte cu copilul:

10 răspunsuri

19. Ați dori ca celălalt părinte să comunice mai des cu copilul:

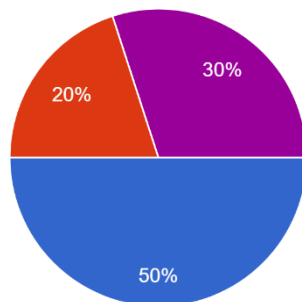
10 răspunsuri

- da
- probabil da, dacă ar susține financiar regulat copilul
- nu, deoarece este agresiv(ă) cu copilul
- nu, deoarece comunicarea cu el/ea influențează negativ copilul
- nu, deoarece copilul nu își dorește ac...
- nu, deoarece nu se implică suficient în...
- nu, deoarece comunicarea este probl...
- nu sunt decis(ă)

20. Celălalt părinte contribuie la întreținerea copilului:

10 răspunsuri

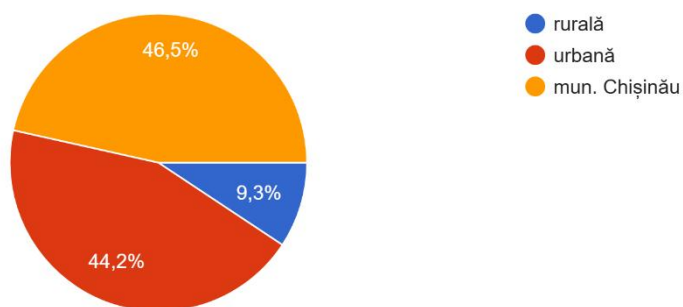

- doar cu pensia de întreținere
- cu pensia de întreținere și alte sume/ cadouri doar cu ocazia sărbătorilor
- cu pensia de întreținere și alte sume/ cadouri
- doar cu cadouri /sume periodice
- nu contribuie cu nimic

Anexa 2. Răspunsurile executorilor judecătorești la chestionarul elaborat în cadrul studiului
”Analiza mecanismului și procedurilor de executare a pensiei de întreținere a copiilor”

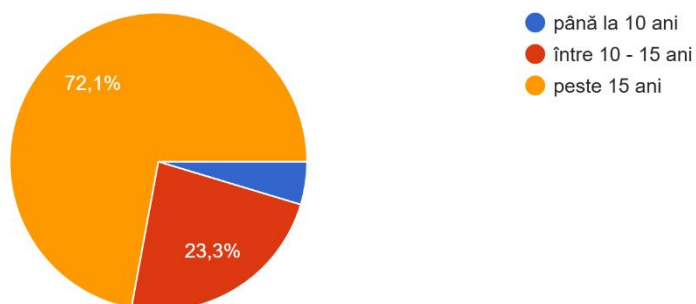
1. Activați ca și executor judecătoresc în localitate:

43 de răspunsuri

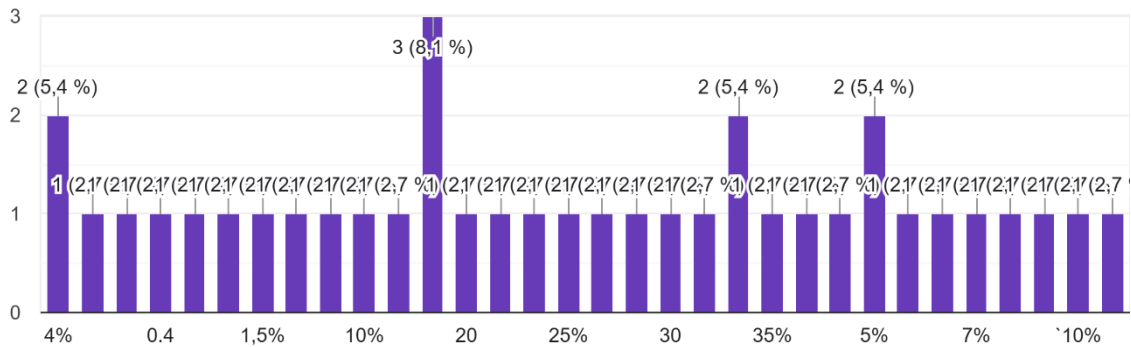
2. De cât timp activați în calitate de executor judecătoresc?

43 de răspunsuri

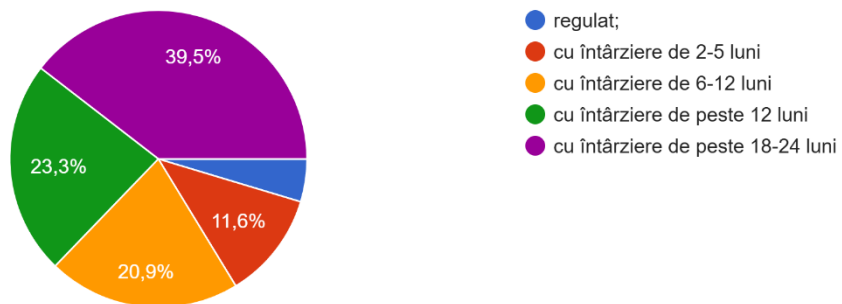
3. Cât constituie cota procentuală a dosarelor de încasare a pensiei de întreținere în portofoliul dvs de dosare?

37 de răspunsuri

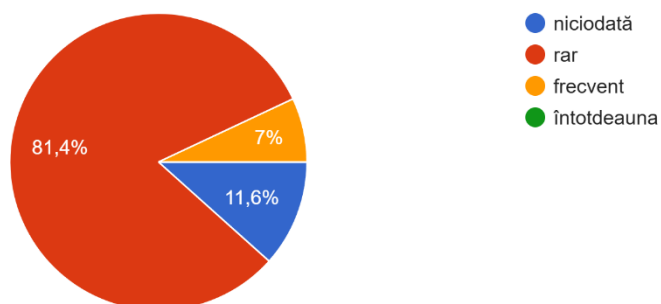
4. Din experiența dvs, în majoritatea dosarelor de executare silită pensia de întreținere este achitata:

43 de răspunsuri

5. Din experiența dvs., creditorii pe dosarele de încasare a pensiei de întreținere solicită calcularea și încasarea penalităților pentru întârzierea achitării pensiei de întreținere:

43 de răspunsuri

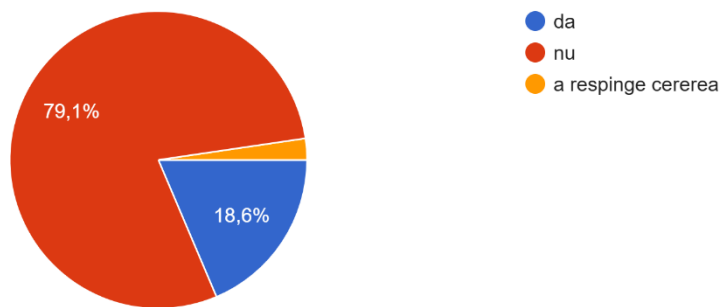
6. Care sunt, în viziunea dvs., motivele neachitării/achitării cu întârziere a pensiei de întreținere de către debitorii:

43 de răspunsuri

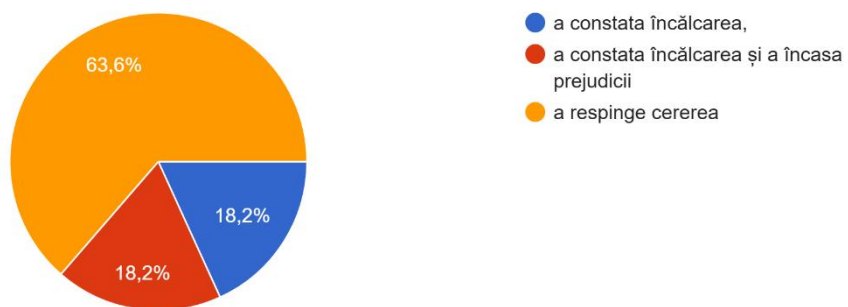
8. Referitor la procedurile de executare de încasare a pensiei de întreținere gestionate de dvs, au fost formulate de către creditorii cereri pe Legea 87/2010?

43 de răspunsuri

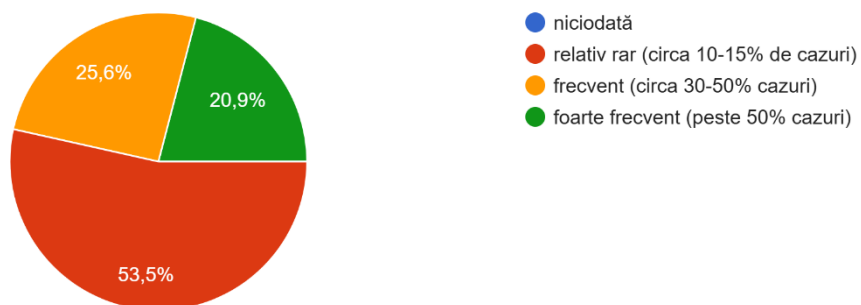
daca da, soluția a fost:

11 răspunsuri

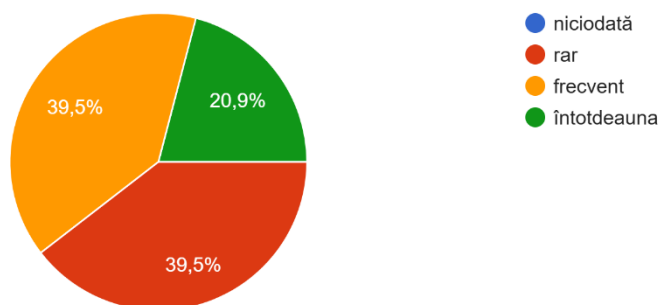
9. Cât de frecvent ați solicitat aplicarea interdicției de a părăsi țara în dosarele de încasare a pensiei de întreținere?

43 de răspunsuri

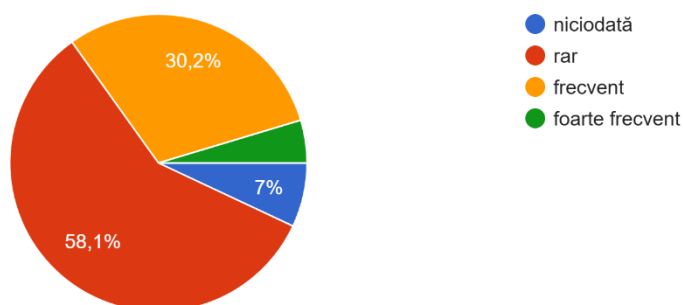
10. Din experiența dvs., creditorii pe dosarele de încasare a pensiei de întreținere solicită aplicarea în privința debitorului a interdicției de a părăsi țara:

43 de răspunsuri

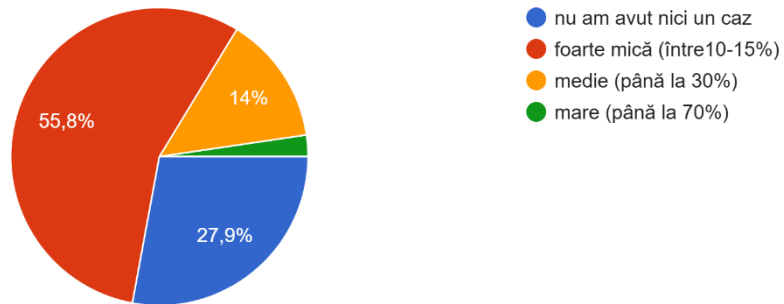
11. Cât de frecvent ați solicitat atragerea la răspundere contravențională a debitorului în dosarele de încasare a pensiei de întreținere:

43 de răspunsuri

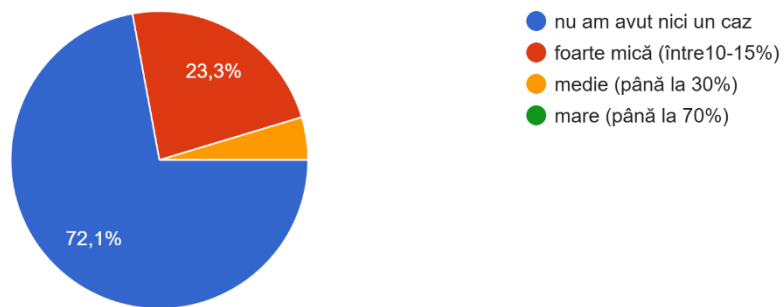
12. Care a fost rata de acceptare de către instanțele de judecată a demersurilor de atragere la răspundere contravențională a debitorilor pe pensia de întreținere?

43 de răspunsuri

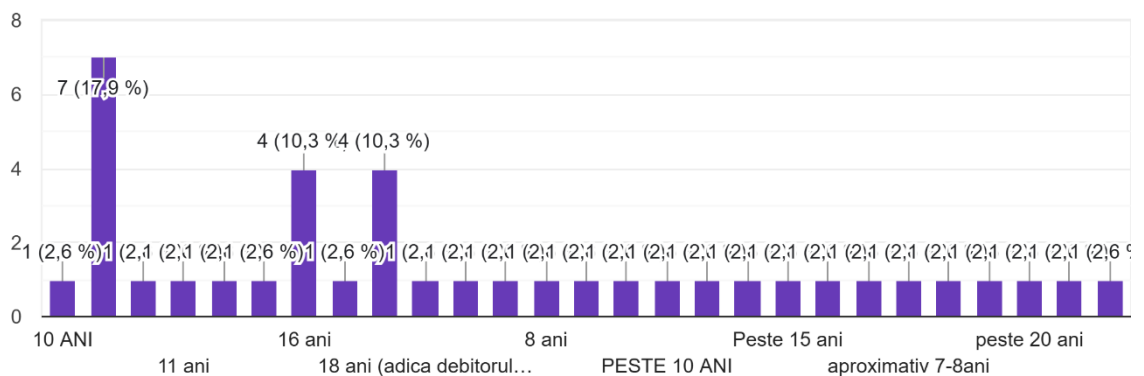
13. Care a fost rata de acceptare de către organul de urmărire penală a demersurilor de atragere la răspundere penală a debitorilor pe pensia de întreținere?

43 de răspunsuri

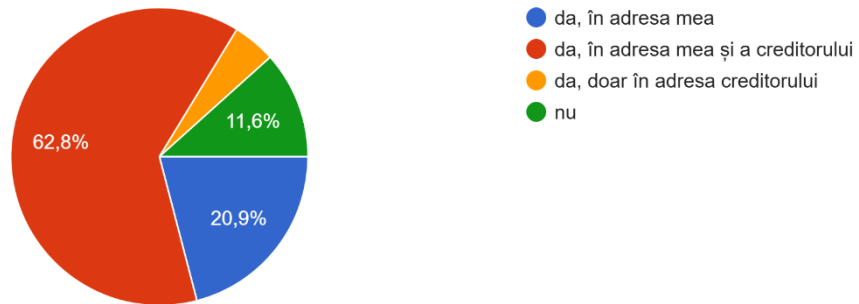
14. În experiența dvs, care a fost cea mai de durată restanță la plata pensiei de întreținere?

39 de răspunsuri

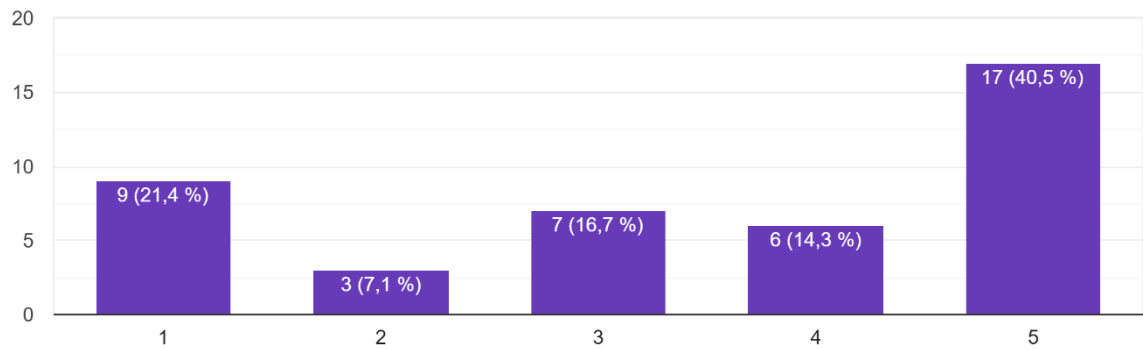
15. Au existat în experiența dvs cazuri de amenințări din partea debitorului adresate dvs sau creditorului pensiei de întreținere?

43 de răspunsuri

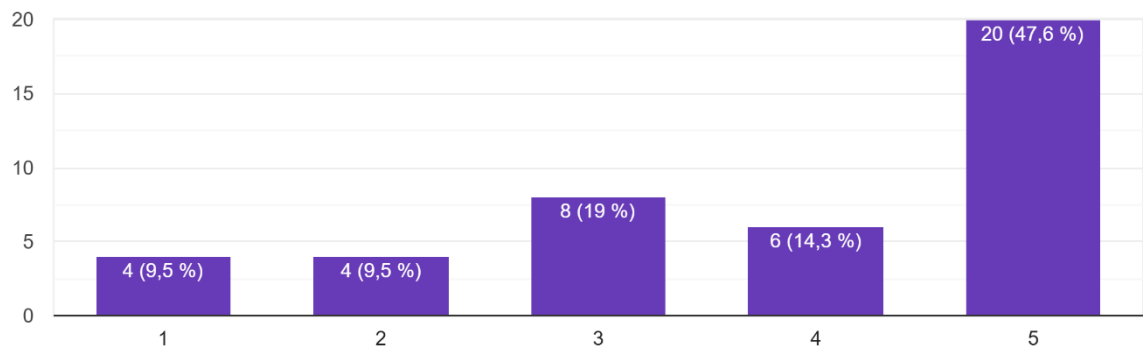
16. Apreciați cu nota de la 1 la 5 (unde 1 însemna inutil și 5 deosebit de util) utilitatea următoarelor abilități/instrumente în interacțiunea cu debitorii pe ...sare a pensiei de întreținere: abilitați psihologice

42 de răspunsuri

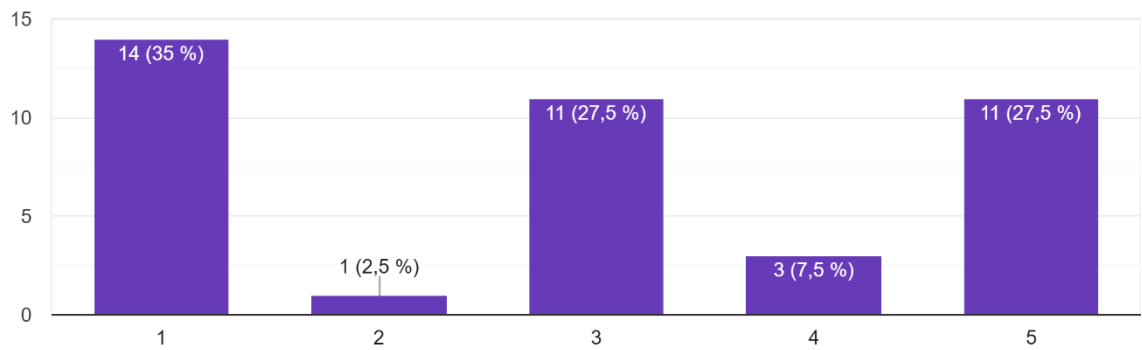
abilitați comunicative și de convingere

42 de răspunsuri

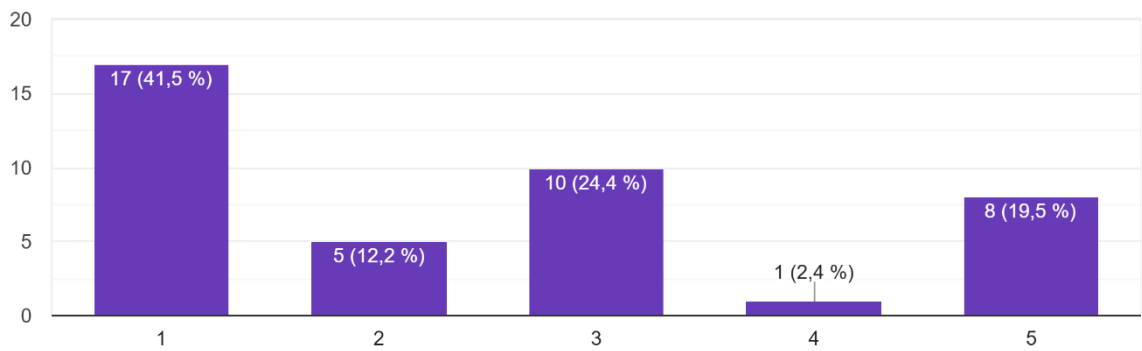
instrumentele de sancționare penală

40 de răspunsuri

instrumentele de sancționare contravențională cu amendă

41 de răspunsuri

mecanismele de constrângere indirectă (limitarea unor drepturi, a accesului la unele servicii etc)

42 de răspunsuri

